

Bruselj, 30. januar 2025
(OR. en)

5785/25

COMPET 50	ENER 18
MI 57	ENV 51
IND 27	ESPACE 6
CLIMA 21	FIN 119
COH 1	PHARM 11
DRS 5	POLCOM 11
ECOFIN 105	RECH 30
EDUC 21	SOC 43
EF 21	TELECOM 23
EMPL 32	TRANS 17

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj: za generalno sekretarko Evropske komisije:
direktorica Martine DEPREZ

Datum prejema: 29. januar 2025

Prejemnik: Thérèse BLANCHET, generalna sekretarka Sveta Evropske unije

Št. dok. Kom.: COM(2025) 30 final

Zadeva: SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU,
EVROPSKEMU SVETU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-
SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ
Kompas za konkurenčnost za EU

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2025) 30 final.

Priloga: COM(2025) 30 final

Bruselj, 29.1.2025
COM(2025) 30 final

SPOROČILO KOMISIJE
EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU SVETU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Kompas za konkurenčnost za EU

Kompas za konkurenčnost za EU

Evropa ima številne gospodarske prednosti, vendar mora ukrepati zdaj, da bi ponovno postala konkurenčna in zagotovila svojo blaginjo. EU ima vse, kar je potrebno, da prevzame vodilno vlogo v svetovnem gospodarstvu prihodnosti. Ima edinstvene talente in usposobljeno delovno silo, velike rezerve zasebnega kapitala, enoten trg na ravni celine, stabilno in predvidljivo pravno okolje, vladavino prava ter edinstveno socialno tržno gospodarstvo. V zadnjih letih je Evropa pokazala izjemno sposobnost odzivanja na vrsto kriz. Prestala je pandemijo in energetske šok, ki ga je povzročilo rusko izsiljevanje z energijo. Dosegla je oprijemljiv napredek pri dvojnem digitalnem in zelenem prehodu ter uvedla nove politike in nove instrumente financiranja za podporo okrevanju in povečanje gospodarske rasti.

EU se mora nujno spoprijeti z dolgotrajnimi ovirami in strukturnimi pomanjkljivostmi, ki jo zavirajo. Evropa zaradi vztrajnega zaostajanja rasti produktivnosti že več kot dve desetletji ni v koraku z drugimi velikimi gospodarstvi. EU na področju naprednih tehnologij zaostaja za ZDA, Kitajska pa jih je v številnih sektorjih dohitela in zmaguje v tekmi za vodilno vlogo na nekaterih novih področjih rasti. Glavni vzrok je pomanjkanje inovacij. Evropa svojih zamisli ne uspe prenašati v nove tehnologije, ki jih je mogoče tržiti, in teh tehnologij ne uspe vključiti v svojo industrijsko bazo. Hkrati omejitve doma ovirajo zmožnost evropskih podjetij, da bi se uspešno borila. Znašla so se v primežu visokih cen energije in velikih regulativnih bremen. Soočajo se tudi z vse bolj neenakimi konkurenčnimi pogoji na svetovni ravni, ki jih zaznamuje obsežna uporaba industrijskih subvencij v tujini. Evropa je tudi vse bolj odvisna od strateških virov in močno koncentriranih dobavnih verig.

Da bi zaščitili prihodnost EU kot gospodarske sile, naložbene destinacije in središča proizvodnje, je nujno potreben odločen evropski odziv.

Na kocki ni le gospodarska rast Evrope, temveč tudi prihodnost njenega modela. Če Evropa ne bo povečala svoje produktivnosti, obstaja tveganje, da obični na poti nizke rasti, kar bi pomenilo nižje dohodke za zaposlene, manjšo blaginjo za prikrajsane in manj priložnosti za vse. Evropa se sooča s svetom rivalstva med velesilami, tekme za tehnološko prevlado in boja za nadzor nad viri. V tem svetu sta konkurenčnost Evrope in to, za kar se Evropa zavzema, neločljivo povezana.

Naša svoboda, varnost in avtonomija bodo bolj kot kdaj koli prej odvisne od naše sposobnosti za inovacije, konkurenčnost in rast. Te bodo ključne za financiranje tehnološkega in energetskega prehoda EU. Zagotovile bodo, da naš posebni družbeni model ostane vzdržan. Obenem pa bodo prinesle tudi sredstva, s katerimi bo Evropa lahko zagotavljala svojo varnost in imela globalno vlogo v zunanjih zadevah. Življenjskega pomena je ustvarjati pogoje, v katerih bodo podjetja lahko uspevala in bodo imeli vsi enake možnosti za uspeh. Povečanje konkurenčnosti in produktivnosti bo tesno povezano z opolnomočenjem ljudi. Čisto gospodarstvo je močno gonilo za konkurenčnejšo Evropo. EU mora zagotoviti svojo trajnostno blaginjo in konkurenčnost, hkrati pa ohraniti svoje edinstveno socialno tržno gospodarstvo, uspešno izvesti dvojni prehod ter zaščititi svojo suverenost, gospodarsko varnost in svetovni vpliv. Kot je opozoril Mario Draghi, če Evropa sprejme voden in postopen gospodarski upad, se obsoja na „počasno umiranje“.

Predstavniki evropskih podjetij in sindikatov so februarja 2024 potrdili izjavo iz Antwerpna, ki poziva k industrijskemu dogovoru. **Enrico Letta v svojem poročilu** ⁽¹⁾ opozoril, da mora Evropa veliko bolj izkoristiti svoj enotni trg, sicer bo izgubila pomen v

(1) <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf>.

svetu, ki ga zaznamuje tekmovanje med velesilami. Tveganje deindustrializacije in gospodarskih težav pa je bilo tudi v središču javnih razprav v državah članicah pred evropskimi volitvami. Voditelji in voditeljice EU so na podlagi strateške agende Evropskega sveta sprejeli izjavo iz Budimpešte, v kateri so pozvali k dogovoru o konkurenčnosti za Evropo.

Draghijevo poročilo ⁽²⁾, pripravljeno na prošnjo predsednice Komisije Ursule von der Leyen, vsebuje prodorno analizo težavnega položaja, v katerem se nahaja Evropa. Poročilo opozarja, da se Evropa ne bo mogla več zanašati na mnoge od dejavnikov, ki so v preteklosti podpirali rast: močno zunanje povpraševanje, ki temelji na odprtem svetovnem trgovinskem sistemu, dostopu do izobilja poceni energije iz fosilnih goriv ter „mirovni dividendi“, ki jo je prineslo obdobje relativne geopolitične stabilnosti, kar je vladam EU omogočilo, da sredstva namenijo drugim prednostnim nalogam. Evropa izgublja svoja gonila rasti ravno v času, ko se sooča z velikimi potrebami po naložbah v modernizacijo gospodarstva, za financiranje zelenega in digitalnega prehoda ter zagotavljanje njene varnosti. Draghijevo poročilo je postavilo jasno diagnozo in podalo konkretna priporočila za spremembo smeri, v kateri se premika Evropa. **Čas je za ukrepanje.**

Nova Komisija ima ambiciozen politični mandat, ki temelji na političnih usmeritvah predsednice, da postane Komisija, ki bo prinašala rast in naložbe. Konkurenčnost je v ospredju in središču tega mandata. **To sporočilo določa kompas, ki bo usmerjal delo v prihodnjih petih letih, in navaja prednostne ukrepe za oživitev gospodarske dinamike v Evropi.**

Nov model konkurenčnosti na temelju produktivnosti, ki izhaja iz inovacij

Draghijevo poročilo kaže, da morajo biti inovacije v središču prenove Evrope, hkrati pa je treba odpraviti druge omejitve, ki zavirajo rast. Industrijska struktura Evrope je postala statična, v njej pa prevladujejo tradicionalni sektorji, ki za raziskave in inovacije porabijo manj kot tehnološki sektorji v ZDA, le redka zagonska podjetja pa dosežejo kritično maso z novimi prelomnimi tehnologijami ⁽³⁾. Ker se bo število prebivalstva zmanjševalo, se Evropa ne more zanašati, da bi rast vložkov dela spodbudila prihodnjo rast. Produktivnost je zato treba oživiti s premikom proti prvi liniji inovacij in vlaganjem v spretnosti, ne pa z omejevanjem plač.

Obenem se mora Evropa soočiti z drugimi potencialnimi ovirami za svojo konkurenčnost. Prehod na razogljčeno gospodarstvo mora biti konkurenčnosti prijazen in tehnološko nevtralen, prehod na čistejše vire energije pa mora zmanjšati stroške energije in nestanovitnost cen. Regulacija EU mora biti sorazmerna. EU mora tudi zagotoviti, da bo njena industrija prisotna v ključnih tehnoloških sektorjih, ter zmanjšati tveganja za svojo varnost in odpornost, ki izhajajo iz odvisnosti, sicer bo geopolitična negotovost zmračila obete za naša podjetja in otežila naložbe.

Cilj kompasa je spodbujati prednosti Evrope, izkoristiti njene vire ter odpraviti ovire na evropski in nacionalni ravni.

Evropa mora biti prostor, kjer se bodo izumljali, proizvajali in tržili tehnologije, storitve in čisti proizvodi prihodnosti, pri tem pa se moramo držati načrtane smeri

⁽²⁾ https://commission.europa.eu/topics/strengthening-european-competitiveness/eu-competitiveness-looking-ahead_sl.

⁽³⁾ Evropska komisija (2025), Letno poročilo o enotnem trgu in konkurenčnosti. Iz tega izhajata približno dve tretjini razlike v BDP na prebivalca med EU in ZDA.

podnebne nevtralnosti. Evropa, ki ostaja dom najnaprednejših znanstvenih in raziskovalnih inovacij. Ki uspe zadržati in privabljati najboljše talente na svetu ter zagotavlja kakovostna delovna mesta za vse. Kjer navzgor usmerjena konvergenca med regijami krepi naš položaj v svetu in našo enotnost. Ki je vodilna svetovna naložbena destinacija ter nagrajuje prevzemanje tveganja in podjetništvo.

Kompas za konkurenčnost

V kompasu za konkurenčnost je konkurenčnost izpostavljena kot eno od glavnih načel EU za ukrepanje.

Kompas ima dva širša cilja. Prvič, opredeliti spremembe politike, ki jih Evropa potrebuje za premik v višjo prestavo. Na nekaterih področjih bo treba nadgraditi obstoječe politike, na drugih so potrebne korenite spremembe, da bi se prilagodili novim razmeram. Drugi cilj pa je razviti nove načine sodelovanja, da bi dosegli hitrejše in bolj kakovostno odločanje, poenostavili naše okvire in pravila ter odpravili razdrobljenost. Evropa je lahko svojim konkurentom, ki so velikosti celine, kos le, če so politike EU in nacionalne politike usklajene z istimi cilji in se medsebojno krepijo. Ker je veliko ključnih vzvodov, od obdavčitve do trgov dela in industrijskih politik, večinoma ali delno v rokah vlad EU, bodo usklajene nacionalne reforme in naložbe ključni sestavni del te splošne strategije.

V Draghijevem poročilu so opredeljeni **trije nujni elementi preobrazbe za povečanje konkurenčnosti**, kompas pa določa pristop in izbor vodilnih ukrepov za uresničitev vsakega od teh nujnih elementov v prihodnjih letih:

- premostitev inovacijske vrzeli,
- skupni načrt za razogljichenje in konkurenčnost ter
- zmanjšanje pretirane odvisnosti in povečanje varnosti.

Te glavne točke dopolnjujejo ukrepi v zvezi s **horizontalnimi vidiki omogočanja**, ki so potrebni za podporo konkurenčnosti v vseh sektorjih:

- **poenostavitev** regulativnega okolja, zmanjšanje bremen ter spodbujanje hitrosti in prožnosti,
- polno izkoriščanje prednosti obsega, ki jih ponuja **enotni trg**, z odpravo ovir,
- **financiranje** prek unije prihrankov in naložb ter preusmeritve proračuna EU,
- spodbujanje **spretnosti in kakovostnih delovnih mest** ob hkratnem zagotavljanju socialne pravičnosti ter
- boljše **usklajevanje politik** na ravni EU in nacionalni ravni.

Na koncu vsakega oddelka sta navedena časovnica in neizčrpen seznam načrtovanih pobud.

Trajnostna blaginja in konkurenčnost

1. Trije nujni elementi preobrazbe za krepitev konkurenčnosti

1.1 Premostitev inovacijske vrzeli

Evropski delež svetovnih patentov je primerljiv z deležem ZDA in Kitajske. Vendar se le tretjina patentov, registriranih na univerzah EU ⁽⁴⁾, izkoristi v komercialne namene. Za evropske raziskovalce in podjetnike je pot od odkritja in patentiranja do trga polna preprek.

EU mora ponovno zagnati krog medsebojno spodbujajočih se inovacij. Draghijevo poročilo kaže, da rast produktivnosti izhaja iz kombinacije dveh sil: prelomnih inovacij, ki jih prinašajo nova, dinamična zagonska podjetja, ki se postavljajo po robu uveljavljenim podjetjem, ter povečevanja učinkovitosti v zrelih tradicionalnih panogah, ki uporabijo te inovacije. Če sta ti dve sili šibki – kar velja za Evropo – se gospodarstvo ujame v sektorje z vse manjšimi možnostmi za radikalne inovacije, vlaganje zasebnega sektorja v raziskave in razvoj pa se zaustavi ⁽⁵⁾. **Če želimo, da se bo prihodnost industrije pisala v Evropi, mora EU oživiti inovacijski cikel.**

Ustanavljanje in širitev podjetij v Evropi trenutno ovirajo razdrobljenost trga, omejenost rizičnega kapitala in nezadostna podpora inovacijam. Evropska zagonska podjetja se zaradi neodpravljenih regulativnih ovir težko širijo znotraj enotnega trga. Poleg tega imajo slabši dostop do tveganega kapitala in drugih oblik rizičnega kapitala kot podobna podjetja v ZDA – svetovni delež sredstev v obliki tveganega kapitala, zbranih v

⁽⁴⁾ Evropska komisija (2025), Letno poročilo o enotnem trgu in konkurenčnosti.

⁽⁵⁾ MDS (2024), Regional Economic Outlook Notes – Europe: Europe's Declining Productivity Growth: Diagnoses and Remedies (Regionalni gospodarski obeti – Evropa: Upadanje rasti produktivnosti v Evropi: Diagnoze in rešitve), 13. november 2024.

EU, znaša le 5 %, medtem ko se v ZDA zbere 52 %, na Kitajskem pa 40 %⁽⁶⁾. Ta dva dejavnika se medsebojno krepi; slabši obeti za rast zagonskih podjetij v EU in višji stroški neuspeha zmanjšujejo njihovo privlačnost v očeh vlagateljev. Zato mnogi iščejo finančna sredstva v ZDA in se preselijo tja, da bi izkoristili večji trg in bazo strank.

Namenska strategija EU za zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi bo obravnavala ovire, ki preprečujejo ustanavljanje novih podjetij in njihovo širitev. Najprej bo usmerjena v izboljševanje odnosov med univerzami in podjetji ter ustvarjanje boljših možnosti za trženje patentov. Z njo se bodo odpravile ovire, ki so nastale zaradi pomanjkanja dostopa do rizičnega kapitala, razdrobljenosti enotnega trga ter omejene razpoložljivosti in mobilnosti talentov in kvalificiranih delavcev, pa tudi nezadostno ciljno usmerjene podpore za inovacije. **Evropski akt o inovativnosti** bo spodbujal dostop inovativnih podjetij do evropske raziskovalne in tehnološke infrastrukture, intelektualnih sredstev, ustvarjenih z javno financiranimi raziskavami in inovacijami, da bi se povečalo patentiranje, ter regulativnih peskovnikov, ki inovatorjem omogočajo razvoj in preskušanje novih zamisli.

Če bi inovativnim podjetjem omogočili, da izkoristijo enoten in usklajen nabor pravil na ravni EU ne glede na to, kje na enotnem trgu vlagajo in poslujejo, namesto da se soočajo s 27 različnimi pravnimi ureditvami, bi to pomenilo resnično prelomnico. Komisija bo zato predlagala **28. pravno ureditev**, ki bo poenostavila veljavna pravila in zmanjšala stroške neuspeha, vključno z vsemi ustreznimi vidiki prava gospodarskih družb, insolvenčnega, delovnega in davčnega prava.

Ob rasti inovativnih podjetij v Evropi bo EU storila vse, kar je v njeni moči, da jim zagotovi potrebna finančna sredstva. V Evropi kapitala ne primanjkuje, vendar je na voljo predvsem prek bančnih kreditov in ne prek lastniškega kapitala ali drugih oblik rizičnega kapitala. Da bi ustvarili ustrežnejše okolje financiranja za zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi, bodo v prihodnjih pobudah v okviru unije prihrankov in naložb predstavljeni ukrepi za spodbujanje evropskega tveganega kapitala (glej oddelek 2.3).

Poleg tega bo Komisija sodelovala s skupino EIB in zasebnimi vlagatelji pri uvedbi naložbenega programa TechEU, s katerim bo pomagala premostiti vrzel v financiranju ter podprla prelomne inovacije, okrepila industrijske zmogljivosti Evrope in podjetja v razširitveni fazi, ki vlagajo v inovativne tehnologije, kot so umetna inteligenca, čiste tehnologije, kritične surovine, shranjevanje energije, kvantno računalništvo, polprevodniki, bioznanosti in nevrotehnologija.

Ker se bo vizija za prihodnost kmetijstva in prehranskih sistemov razvijala, bi bilo treba podpirati tudi podjetništvo v kmetijstvu kot gonilo inovativnih in bolj trajnostnih praks kmetovanja.

Evropa bo podpirala tudi inovacijski postopek z novim poudarkom na povečanju porabe za raziskave in razvoj ter njenem usklajevanju pri projektih z velikim učinkom. Za izboljšanje splošnega okolja, ki ustvarja inovacije, bo Komisija predstavila **akt o evropskem raziskovalnem prostoru**, da bi se okrepile naložbe v raziskave in razvoj ter dosegle cilj 3 % BDP, da bi se podpora raziskavam bolj osredotočila na strateške prednostne naloge, okrepila usklajenost med prednostnimi nalogami financiranja EU in držav članic ter spodbudilo kroženje znanja in talentov po vsej Evropi. Kot je navedeno v Draghijevem poročilu, bi se moralo delo, ki ga je začel Evropski svet za inovacije v

⁽⁶⁾ EIB (2024), The scale-up gap: Financial market constraints holding back innovative firms in the European Union (Vrzel v razširitveni fazi: Omejitve na finančnih trgih zavirajo inovativna podjetja v Evropski uniji).

podporo širjenju podjetij z visokim tveganjem, nadaljevati z večjim prevzemanjem tveganja, ki temelji na elementih modela DARPA (7).

Doseganje odličnosti v tehnologijah za gospodarstvo prihodnosti

Ob zmanjševanju ovir za širitev mora Evropa zagotoviti pogoje za uspeh naprednih tehnologij. Da bi povečali tehnološko suverenost in konkurenčnost, mora biti Evropa na čelu inovacij v tehnoloških sektorjih, ki bodo pomembni v gospodarstvu prihodnosti, kot so umetna inteligenca, polprevodniške in kvantne tehnologije, napredni materiali, biotehnologija, tehnologije čiste energije, robotika, vesoljske tehnologije ter povezana in avtonomna mobilnost.

Evropa je prevzela vodilno vlogo pri zagotavljanju stabilnega in varnega okvira za podjetja, ki razvijajo in upravljajo digitalne tehnologije na enotnem trgu, in sicer z ukrepi, kot so akt o podatkih in akt o upravljanju podatkov, akt o kibernetiki odpornosti in akt o umetni inteligenci, ter sektorskimi pobudami, kot sta akt o neto ničelni industriji in novi evropski zdravstveni podatkovni prostor. Evropski standardi so vplivali na razvoj svetovnega regulativnega okvira. Zdaj se je treba osredotočiti na to, da se našim tehnološkim talentom omogoči delo in spodbudi vrhunski industrijski razvoj v EU, da bomo lahko izkoristili izboljšanje produktivnosti, ki ga prinaša tehnologija.

Evropa potrebuje računalniško infrastrukturo, infrastrukturo oblakov in podatkovno infrastrukturo, ki jo zahteva vodilni položaj na področju umetne inteligence. V okviru **strategije za celino umetne inteligence** bo cilj pobude za **tovarne umetne inteligence** izkoristiti vse prednosti združevanja in mrežnih učinkov na evropski ravni. Pobuda na podlagi obstoječe vrhunske evropske mreže superračunalnikov EuroHPC vzpostavlja tovarne umetne inteligence za povečanje računalniške zmogljivosti Evrope ter zagonskim podjetjem, raziskovalcem in industriji omogoča dostop za učenje, razvoj in izboljševanje njihovih umetnointeligenčnih modelov. Vzporedno s tem bo Komisija z **aktom EU o razvoju računalništva v oblaku in umetne inteligence** mobilizirala javno in zasebno pobudo za vzpostavitev novih gigatovarn umetne inteligence, specializiranih za učenje zelo velikih umetnointeligenčnih modelov, ki bodo omogočale ključne ekosisteme umetne inteligence po vsej EU. Akt bo določil tudi minimalna merila za storitve v oblaku, ki se ponujajo v Evropi. To bo dopolnjevalo podporo za oblikovanje in proizvodnjo čipov v Evropi, vključno z nadaljnjimi ukrepi v zvezi z najnaprednejšimi umetnointeligenčnimi čipi. Ker je razpoložljivost obsežnih in visokokakovostnih podatkov bistvena sestavina razvoja umetne inteligence, bo Komisija predlagala **strategijo za podatkovno unijo**, da bi izboljšala in olajšala varno izmenjavo zasebnih in javnih podatkov, poenostavila regulativno ureditev in njeno uporabo ter pospešila razvoj novih sistemov in aplikacij.

Evropa mora tudi ohraniti vodilni položaj na področju **kvantnih tehnologij**, ki lahko korenito spremenijo digitalne šifrirne sisteme, na katerih temeljijo današnja varnostna in obrambna komunikacija, zdravstvo s preiskavami in odkrivanjem drog ter poslovne transakcije. **Strategija za kvantno tehnologijo** in **akt o kvantni tehnologiji** bosta nadgradila obstoječi akt o čipih, da se odpravi regulativna razdrobljenost, uskladijo programi EU in nacionalni programi ter podprejo naložbe v vseevropsko infrastrukturo za kvantno računalništvo, komunikacijo in zaznavanje.

(7) Draghijevo poročilo The future of European competitiveness – In-depth analysis and recommendations (Prihodnost evropske konkurenčnosti – poglobljena analiza in priporočila), str. 248.

Naložbe v nova gonila rasti

Bioznanosti spodbujajo inovacije na področju biotehnologije in imajo velik potencial za konkurenčnost v različnih sektorjih, od farmacije do kmetijstva, energije ter hrane in krme. **Strategija EU za biogospodarstvo** bo EU zagotovila položaj na hitro rastočem trgu biogospodarstva, ki ima znaten potencial rasti v sektorjih materialov na biološki osnovi, bioproizvodnje, biokemikalij in kmetijske biotehnologije, ter bo zmanjšala našo odvisnost od fosilnih goriv in izboljšala gospodarsko perspektivo naših podeželskih območij. Nov **evropski akt o biotehnologiji** bo zagotovil v prihodnost usmerjen okvir, ki bo spodbujal inovacije na področjih, kot so vrednotenje zdravstvenih tehnologij in klinična preskušanja, ter na splošno izkoristil potencial, ki ga biotehnologije lahko doprinesejo našemu gospodarstvu.

Povpraševanje po **inovativnih naprednih materialih** se bo v prihodnjih letih eksponentno povečalo, kar bo privabilo naložbe in preoblikovalo svetovne dobavne verige. Komisija bo predlagala **akt o naprednih materialih**, da bi zagotovila okvirne pogoje za podporo celotnemu življenjskemu ciklu, od raziskav in inovacij do ustanavljanja zagonskih podjetij ter proizvodnje in uvajanja.

Podobno gre pri **vesoljskem sektorju** za visokotehnološki sektor, ki naj bi po pričakovanjih do leta 2030 dosegel devetkratno rast. Konkurenčnost evropskega vesoljskega sektorja je treba ohraniti z boljšim usklajevanjem javne porabe, podpiranjem naložb evropskih inovativnih zagonskih podjetij in podjetij v razširitveni fazi ter krepitvijo odpornosti dobavne verige vesoljskega sektorja. Predlog **akta o vesolju** bo varoval in izboljšal delovanje notranjega trga vesoljskih dejavnosti s sklopom ukrepov, s katerimi se bodo na ravni Unije uskladile zahteve glede varnosti, odpornosti in trajnostnosti vesoljskih dejavnosti ter odpravila razdrobljenost, ki izhaja iz nacionalne zakonodaje.

Pomemben vzvod za krepitev konkurenčnosti Evrope je tudi politika varstva konkurence. Strogo in učinkovito izvrševanje protimonopolnih predpisov in predpisov glede združitvev v skladu z jasnimi in predvidljivimi pravili varuje lojalno konkurenco ter spodbuja podjetja k inovacijam in povečanju učinkovitosti. Hkrati mora politika varstva konkurence v svetovni tekmi razvoja globokih tehnologij in prelomnih inovacij slediti razvijajočim se trgom in tehnološkim inovacijam. Za to je potreben svež pristop, ki bo bolje prilagojen skupnim ciljem in bo podjetjem omogočal širitev na svetovne trge, pri čemer mora vedno zagotavljati enake konkurenčne pogoje na enotnem trgu.

To bi se moralo odražati v **revidiranih smernicah za ocenjevanje združitvev**, da bi imeli inovacije, odpornost in naložbena intenzivnost konkurence v nekaterih strateških sektorjih ustrezno težo glede na pereče potrebe evropskega gospodarstva. Na splošno moramo zaradi novega pristopa k politiki varstva konkurence EU ne le poenostaviti in pospešiti izvrševanje, temveč ga tudi okrepiti in bolje ciljno usmeriti. S tem se bo zagotovil skladen pristop, ki bo spodbujal splošne cilje EU, zlasti premostitev inovacijske vrzeli, reševanje potrebe po učinkovitem obsegu, kjer je to ustrezno, in podporo razogljičenju industrije EU. Komisija bo na primer pregledala okvir za prenos tehnologije ⁽⁸⁾, da bi zagotovila, da imajo podjetja jasna, enostavna in posodobljena pravila za licenčne pogodbe za tehnologije, ki spodbujajo konkurenco, s čimer bo olajšala razširjanje tehnologije ter spodbujala začetne raziskave in razvoj ter inovacije. Izvrševanje akta o digitalnih trgih bo odprlo zaprte ekosisteme in inovativnim podjetjem omogočilo, da strankam ponudijo nove digitalne storitve. Poleg tega bo Komisija spodbujala širšo uporabo pomembnih projektov skupnega

⁽⁸⁾ Uredba o skupinski izjemi za prenos tehnologije in smernice za prenos tehnologije.

evropskega interesa v povezavi z orodjem za usklajevanje konkurenčnosti (glej oddelek 2.5).

Razširjanje inovacij po celotnem gospodarstvu

Digitalizacija in razširjanje naprednih tehnologij po evropskem gospodarstvu sta druga potrebna sestavina za večjo rast produktivnosti v Evropi. Na splošno bodo 70 % nove vrednosti, ustvarjene v svetovnem gospodarstvu v naslednjih desetih letih, omogočale digitalne tehnologije ⁽⁹⁾.

Vključevanje umetne inteligence v strateške sektorje, v katerih je Evropa tradicionalno močna, bo ključnega pomena za ohranjanje njihove konkurenčne prednosti. Danes le majhen del podjetij v EU uporablja digitalne tehnologije, na primer le 13 % jih uporablja umetno inteligenco ⁽¹⁰⁾. Cilj **strategije za uporabo umetne inteligence** bo spodbuditi nove industrijske uporabe umetne inteligence v sektorjih, kot so proizvodnja, avtomobilska industrija, energetika, robotika, farmacija, aeronavtika in finančne storitve, ter za izboljšanje javnih storitev, na primer na področju zdravstvenega varstva in pravosodja.

Digitalizacija javnih storitev in vključevanje umetne inteligence v javni sektor bosta okrepila konkurenčnost. Boljše usklajevanje in podporo taki vertikalni uporabi umetne inteligence in uporabi umetne inteligence v znanosti na ravni EU bi bilo mogoče zagotoviti prek nekakšnega CERN-a za umetno inteligenco. **Evropski raziskovalni svet in Evropski svet za inovacije** morata delovati v tej smeri vsak na svojem področju v skladu z istimi strateškimi interesi in tesneje sodelovati, da bosta dosegla rezultate.

Vodilna proizvodna podjetja morajo prav tako povečati intenzivnost svojih raziskav in razvoja ter pospešiti širjenje inovacij. Strateška partnerstva z zagonskimi podjetji bi lahko spodbudila razvoj novih proizvodov in sistemov. Prihodnje financiranje raziskav EU bo zagotovilo ciljno usmerjeno podporo industrijski konkurenčnosti z bolj strateškim in manj birokratskim pristopom k podpiranju prehoda z uporabnih raziskav na razširitveno fazo.

Za premostitev inovacijske vrzeli bodo potrebne naložbe v najsodobnejšo digitalno infrastrukturo, vključno s sodobnimi optičnimi omrežji, brezžičnimi in satelitskimi rešitvami ter naložbami v zmogljivosti 6G in računalništva v oblaku. Vendar Evropa močno zaostaja za svojimi cilji digitalnega desetletja do leta 2030 za infrastrukturne povezave. Da bi to popravili, bodo v **aktu o digitalnih omrežjih** predlagane rešitve za izboljšanje tržnih spodbud za izgradnjo digitalnih omrežij prihodnosti, zmanjšanje bremen in stroškov izpolnjevanja obveznosti ter izboljšanje digitalne povezljivosti za končne uporabnike z vzpostavitvijo integriranega enotnega trga za povezljivost in bolj usklajeno politiko EU glede radijskega spektra.

Prvi steber vodilnih ukrepov

- strategija za zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi [drugo četrletje 2025]

⁽⁹⁾ Svetovni gospodarski forum (2025), „For inclusive growth, leaders must embrace a global and open economic future“ (Za vključujočo rast morajo voditelji in voditeljice sprejeti globalno in odprto gospodarsko prihodnost), januar 2025.

⁽¹⁰⁾ Eurostatova raziskava EU o uporabi IKT in e-trgovanja v podjetjih (januar 2025). Čeprav to pomeni znatno medletno rast, je potencial za veliko širšo uporabo umetne inteligence še vedno premalo izkoriščen.

- 28. pravna ureditev [četrto četrletje 2025 – prvo četrletje 2026]
- evropski akt o inovativnosti [četrto četrletje 2025 – prvo četrletje 2026]
- akt o evropskem raziskovalnem prostoru [2026]
- pobuda za tovarne umetne inteligence [prvo četrletje 2025], strategija za uporabo umetne inteligence, strategija za uporabo umetne inteligence v znanosti in strategija za podatkovno unijo [tretje četrletje 2025]
- akt EU o razvoju računalništva v oblaku in umetne inteligence [četrto četrletje 2025 – prvo četrletje 2026]
- strategija EU za kvantno tehnologijo [drugo četrletje 2025] in akt o kvantni tehnologiji [četrto četrletje 2025]
- evropski akt o biotehnologiji in strategija za biogospodarstvo [2025–2026]
- strategija za bioznanosti [drugo četrletje 2025]
- akt o naprednih materialih [2026]
- akt o vesolju [drugo četrletje 2025]
- pregled smernic o presoji horizontalnih združitvev
- akt o digitalnih omrežjih [četrto četrletje 2025]

1.2 Skupni načrt za razogljičenje in konkurenčnost

Evropa si je zadala ambiciozen okvir, da bo do leta 2050 postala razogljičeno gospodarstvo. Te poti se bo držala, vključno z vmesnim ciljem 90 % do leta 2040 ⁽¹¹⁾. Ta okvir lahko spodbuja konkurenčnost, če so cilji in politike dobro usklajeni, saj podjetjem in vlagateljem zagotavlja gotovost in predvidljivost. Poleg tega, kot je razvidno iz Draghijevega poročila, so politike razogljičenja močno gonilo rasti, če so dobro povezane z industrijsko, konkurenčno, gospodarsko in trgovinsko politiko. To prepričanje bo navdih za pobudo za **čisti industrijski dogovor**, katere cilj je zagotoviti, da bo EU privlačna lokacija za proizvodnjo, tudi za energijsko intenzivne industrijske panoge, ter spodbujati čiste tehnologije in nove krožne poslovne modele, da bi dosegli dogovorjene cilje razogljičenja.

Cenovno dostopna energija

EU se mora vnaprej lotiti vprašanja visokih in nestanovitnih cen energije za evropska podjetja in gospodinjstva. Cene energije so veliko višje kot v konkurenčnih regijah in se tudi po EU močno razlikujejo. Nekateri razlogi za visoke cene energije v Evropi so strukturni. Evropa je za skoraj dve tretjini svoje energije odvisna od uvoza fosilnih goriv. Rusko izkoriščanje te odvisnosti v okviru njene vojne agresije proti Ukrajini je glavno

⁽¹¹⁾ Prim. Evropa pred izbiro: Politične usmeritve naslednje Evropske komisije 2024–2029.

gonilo zadnjih nenadnih povišanj cen. Ta odvisnost se lahko zmanjša le postopoma s povečevanjem deleža energije iz razogljičene proizvodnje v Evropi. EU mora zato pospešiti prehod na čisto energijo in spodbujati elektrifikacijo. Nekatere stroškovne elemente cen energije pa je mogoče ublažiti **kratkoročno**, saj so posledica neučinkovitosti pri zasnovi omrežnih tarif in obdavčitve ali pomanjkljivega povezovanja energetskega trgov.

Ta vprašanja se bodo reševala z **akcijskim načrtom za cenovno dostopno energijo**, in sicer z vrsto ukrepov, ki bodo gospodinjstvom in industrijskim odjemalcem zagotovili širši neposredni dostop do poceni energije. Načrt bo pomagal izkoristiti zmanjšanje stroškov energije zaradi nadaljnjega povezovanja trgov, razširil uporabo jamstev in instrumentov za zmanjševanje tveganja, da bi se olajšalo sklepanje dolgoročnih pogodb o nakupu električne energije, spodbujal industrijske odjemalce k nudenju storitev prilagajanja odjema in spodbujal pravično delitev stroškov energetskega sistema z bolj oblikovanimi tarifami.

Nepogrešljiv element tega načrta so naložbe v evropska omrežja, s katerimi se bo posprenilo pomikanje v smeri energetskega sistema brez neto emisij, zmanjšalo tveganja omejevanja uporabe energije iz obnovljivih virov in izkoristilo prednosti enotnega trga energije. Evropa mora več vlagati v posodobitev in razširitev svojega prenosnega in distribucijskega elektroenergetskega omrežja ter pospešiti naložbe v omrežja za prenos električne energije, vodika in ogljikovega dioksida ter sisteme za shranjevanje.

Poslovna upravičenost čiste proizvodnje

Da bi se gospodarstvo preusmerilo v čisto proizvodnjo in krožnost, mora EU razviti vodilne trge in politike, ki bodo nagrajevali zgodnje akterje pri tem prehodu. Najmočnejše gonilo tega procesa je izkoriščanje moči domačega trga EU. To je mogoče doseči z novimi ukrepi za spodbujanje povpraševanja po nizkoogljičnih proizvodih, kot so določanje referenčnih vrednosti/označevanje, obvezne zahteve ali prednost pri javnih naročilih in finančne spodbude s pogodbami na razliko. Komisija bo usklajevala med EU in državami članicami ter tako spodbujala združevanje povpraševanja in poskrbela za usklajenost ukrepov med državami članicami, tudi s širšo in lažjo uporabo shem dražb kot storitev ⁽¹²⁾.

Proizvajalci čistih tehnologij poleg spodbud na strani povpraševanja potrebujejo tudi pomoč na poti od inovativnih dejavnosti do vodilnega položaja v proizvodnji. Da bi bolje podprli podjetja, zlasti energijsko intenzivna, pri njihovih prizadevanjih za prehod na čiste tehnologije, je potreben prožen in podpirajoč okvir državne pomoči. Komisija bo v **čistem industrijskem dogovoru** opredelila, kako lahko dobro usmerjena in poenostavljena pomoč dodatno spodbudi naložbe za razogljičenje, ne da bi vodila v izkrivljanje trga. V istem duhu bo Komisija pozvala države članice, naj zagotovijo, da bodo elementi njihovih davčnih sistemov, ki vplivajo na spodbude za zasebne naložbe, kot so pravila o amortizaciji in davčni dobropisi, podpirali poslovno upravičenost čiste proizvodnje.

Energijsko intenzivni sektorji, kot so jeklarstvo, kovinarstvo in kemijska industrija, so med najranljivejšimi v tej fazi prehoda. Te panoge so hrbtenica evropskega proizvodnega sistema, saj proizvajajo nekatere vložke, ki so bistveni za celotne vrednostne verige. Da bi podprli njihov prehod, bodo za nekatere od njih po sprejetju čistega

⁽¹²⁾ Dražba kot storitev je bila prvič uporabljena v okviru inovacijskega sklada EU za evropsko vodikovo banko in je državam članicam omogočila, da podprejo upravičene projekte, za katere financiranje EU ni zadostovalo.

industrijskega dogovora na podlagi tesnega dialoga in posvetovanja z deležniki predstavljeni prilagojeni akcijski načrti. Spomladi 2025 bodo na primer v okviru **akcijskega načrta za jeklo in kovine** predlagani konkretni ukrepi za naložbene potrebe, dostop do primarnih in sekundarnih materialov ter uporabo instrumentov trgovinske zaščite, opredeljena pa bo tudi dolgoročna rešitev za nadomestitev sedanjih zaščitnih ukrepov glede na netržne presežne zmogljivosti po svetu. **Sveženj za kemijsko industrijo** ob koncu leta 2025 bo ključen za zagotovitev konkurenčnosti te industrijske panoge ter varovanje zdravja ljudi in okolja, tudi ob upoštevanju oskrbe s kritičnimi kemikalijami.

Mobilnost in tehnološka nevtralnost sta ključni za konkurenčnost. Komisija je začela strateški dialog z avtomobilskim sektorjem, da bi urgentno rešili aktualne izzive ter oblikovali konkretne strategije in rešitve, da se zagotovi trdna prihodnost te ključne industrijske panoge v Evropi. Skozi dialog se bodo reševali izzivi v zvezi z inovacijami in vodilnim položajem na področju tehnologij prihodnosti, čistim prehodom in razogljičenjem, dostopom do globalno konkurenčnih vložkov in zanesljivostjo oskrbe, delovno silo in spretnostmi, pravično trgovino na svetovni ravni in konkurenco, regulativno racionalizacijo in izvajanjem predpisov ter spodbujanjem povpraševanja, in sicer z vlaganjem v polnilno infrastrukturo in spodbujanjem uvajanja električnih vozil. Standardi CO₂ zagotavljajo dolgoročno gotovost za usmerjanje potrebnih naložb. V okviru dialoga bomo opredelili takojšnje rešitve za zaščito zmogljivosti panoge za naložbe, pri čemer bomo preučili morebitne prožnosti, da bi naša industrija ostala konkurenčna, ne da bi se pri tem zmanjšale splošne ambicije ciljev za leto 2025. Da bi dosegli cilj podnebne nevtralnosti za avtomobile do leta 2035, bo poleg tega potreben tehnološko nevtralen pristop, pri katerem bodo imela vlogo e-goriva. To bomo zagotovili s ciljno usmerjeno spremembo zakonodaje v okviru predvidenega pregleda. Rezultati dialoga bodo vključeni v **industrijski akcijski načrt EU za avtomobilski sektor**, vključno z ambicioznimi pobudami na straneh ponudbe in povpraševanja, kot je predlog o ozelenitvi voznih parkov podjetij.

Ob tem bo Komisija predlagala **naložbeni načrt za trajnostni promet** z dodatnimi ukrepi za zmanjšanje tveganja naložb, potrebnih za hitro širjenje polnilne infrastrukture ter proizvodnje in distribucije obnovljivih in nizkoogljičnih goriv za uporabo v prometu. Nova strategija bo poudarila vlogo, ki jo bodo v prihodnosti v gospodarstvu EU imela evropska **pristanišča in pomorska industrija**, dodatna prizadevanja pa bodo usmerjena tudi v krepitev čezmejne železniške povezljivosti EU, vključno z načrtom za ambiciozno evropsko železniško omrežje za visoke hitrosti.

Evropa se mora boriti proti selitvi virov CO₂ v okviru svoje industrije. Razmere v energijsko intenzivnih panogah, vključenih v evropski sistem za trgovanje z emisijami, ter potreba po zmanjšanju števila primerov izogibanja in nenamernih posledic za vrednostne verige bodo podlaga za prihajajoči pregled mehanizma za ogljično prilagoditev na mejah⁽¹³⁾. Za večjo učinkovitost mehanizma bodo v okviru tega pregleda analizirani morebitna razširitev področja uporabe na dodatne sektorje in proizvode nižje v prodajni verigi ter možni ukrepi za odpravljanje učinkov na izvoz zadevnega blaga. To bo okrepilo cilj preprečevanja selitve virov CO₂ in zagotavljanja večjega učinka v smislu spodbujanja globalnega oblikovanja cen ogljika in posledično enakih konkurenčnih pogojev na mednarodni ravni.

⁽¹³⁾ Ta pregled je neodvisen od kratkoročnih poenostavitev nekaterih vidikov mehanizma, ki so trenutno v pripravi. Glej oddelek 2.1 v nadaljevanju.

Za zaščito in spodbujanje **čiste tehnologije in razogljičene proizvodnje** v EU se bodo v okviru čistega industrijskega dogovora in njegovih rezultatov usklajeno mobilizirali različni vzvodi politike, od lažjega pridobivanja odobritev in dovoljenj do spodbud industrijske politike, od prenovljenih pravil o javnem naročanju do instrumentov trgovinske zaščite, od ciljno usmerjenih naložb v okviru strategije Global Gateway in mednarodnih partnerstev do razširjenega dostopa do trga. Ukrepi politike bodo temeljili na oceni potreb in tržnih obetov s poudarkom na tehnologijah, ki so ključne za razogljičenje in gospodarsko odpornost, nastajajočih sektorjih ali tehnologijah, pri katerih obstaja tveganje, da bo sedanja domača proizvodnja EU občutila pritiske mednarodnih konkurentov, v katerih korist so bili vzpostavljeni neenaki konkurenčni pogoji, subvencije ali podporne politike, ki vodijo v netržne presežne zmogljivosti. Energijsko učinkovite tehnologije se v veliki meri proizvajajo v Evropi, kar gospodarstvu EU zagotavlja konkurenčno prednost. Za doseganje podnebne nevtralnosti bodo potrebne negativne emisije. Razvite bodo spodbude (npr. v okviru pregleda direktive o sistemu EU za trgovanje z emisijami leta 2026) za zagotavljanje poslovne upravičenosti trajnih odvzemov ogljika, da bi se izravnale preostale emisije iz sektorjev, v katerih jih je težko zmanjšati.

V **viziji za kmetijstvo in proizvodnjo hrane v EU** bo določeno, kako zagotoviti dolgoročno konkurenčnost in trajnostnost kmetijskega in živilskega sektorja v okviru omejitve planeta ter poskrbeti za uspešna podeželska območja, prehransko varnost in odpornost. Evropski pakt za oceane bo Evropi omogočil, da izkoristi svoje obsežno morsko območje in obalo za spodbujanje inovacij prek novih modrih tehnologij, proizvodnje čiste energije in prehranske varnosti.

Izkoriščanje potenciala krožnega gospodarstva

Učinkovita raba virov in krepitev krožne uporabe materialov prispevata k razogljičenju, konkurenčnosti in gospodarski varnosti. Krožni potencial evropskega trga ponovne izdelave naj bi se s sedanje vrednosti 31 milijard EUR do leta 2030 povečal na 100 milijard EUR, kar naj bi ustvarilo 500 000 novih delovnih mest ⁽¹⁴⁾. Evropa si mora prizadevati za vzpostavitev enotnega trga za odpadke, sekundarne materiale in materiale, ki jih je mogoče ponovno uporabiti, da bi povečali učinkovitost in razširili recikliranje. Predlog **akta o krožnem gospodarstvu** bo spodbudil naložbe v zmogljivosti za recikliranje in spodbudil industrijo EU k učinkovitemu nadomeščanju primarnih surovin ter zmanjšanju odlaganja in sežiganja rabljenih surovin. To bo spremljala uvedba zahtev za okoljsko primerno zasnovo pomembnih skupin izdelkov.

Drugi steber vodilnih ukrepov

- čisti industrijski dogovor in akcijski načrt za cenovno dostopno energijo [prvo četrletje 2025]
- akt o pospeševanju razogljičenja industrije [četrto četrletje 2025]
- akcijski načrt za elektrifikacijo in sveženj za evropska omrežja [prvo četrletje 2026]
- nov okvir državne pomoči [drugo četrletje 2025]

⁽¹⁴⁾ Svetovna banka, 2022.

- akcijski načrt za jeklo in kovine [2025]
- sveženj za kemijsko industrijo [četrto četrletje 2025]
- strateški dialog o prihodnosti evropske avtomobilske industrije in industrijski akcijski načrt [prvo četrletje 2025]
- naložbeni načrt za trajnostni promet [tretje četrletje 2025]
- pristaniška strategija EU in industrijska pomorska strategija [2025]
- načrt za železnice za visoke hitrosti [2025]
- pregled mehanizma za ogljično prilagoditev na mejah [2025]
- akt o krožnem gospodarstvu [četrto četrletje 2026]
- vizija za kmetijstvo in prehrano [prvo četrletje 2025]
- pakt za oceane [drugo četrletje 2025]
- sprememba podnebnih pravil [2025]

1.3 Zmanjšanje pretirane odvisnosti in povečanje varnosti

Globalne povezave, ki jih je EU vzpostavila po svetu, podpirajo tako gospodarsko rast kot varnost. EU je zelo odprta za trgovino, kar ustvarja tesne medsebojne povezave, podpira raznolike dobavne verige in tesno zavezništvo s ključnimi partnerji. Trgovina bo ključna za prihodnjo rast EU.

V svetovnem gospodarskem sistemu, ki ga zaznamujejo geopolitična konkurenca in trgovinske napetosti, mora EU v svoje gospodarske politike tesneje vključiti vidike varnosti in odprte strateške avtonomije. Varnostno okolje je predpogoj za gospodarski uspeh in konkurenčnost podjetij EU. Podjetja ne bodo izvajala dolgoročnih naložb na območjih, kjer se soočajo z negotovostjo glede varnostnega okolja ali grožnjami za kritično infrastrukturo, kjer se bojijo, da bodo njihove dobavne verige prekinjene in zaustavljene zaradi mednarodnih napetosti, ali kjer obstaja tveganje, da bodo njihove naložbe izničene zaradi nelojalne konkurence, ki je posledica neenakih konkurenčnih pogojev na svetovni ravni. Hkrati lahko varnost in odpornost postaneta gonilo konkurenčnosti in inovacij.

Trgovina in gospodarska varnost

Trgovina s tretjimi državami je ključno gonilo blaginje Evrope. Zunanja trgovina z blagom in storitvami danes že predstavlja velik delež BDP EU. Čezatlantska trgovina med EU in ZDA je leta 2023 preseгла 1,5 bilijona EUR, EU in ZDA pa skupaj ustvarita skoraj 30 % svetovne trgovine. Po projekcijah naj bi v prihodnosti 90 % svetovne gospodarske rasti potekalo zunaj evropskih meja. Visoka stopnja odprtosti trgovine je zato ključna ne le za ohranjanje blaginje Evrope, temveč tudi za krepitev njene odpornosti.

Sposobnost EU za diverzifikacijo in zmanjšanje odvisnosti bo odvisna od učinkovitih partnerstev. EU že ima največjo in najhitreje rastočo mrežo trgovinskih sporazumov na svetu, s katerimi pokriva 76 držav, ki predstavljajo skoraj polovico trgovine EU. Smo

največji trgovinski partner 72 držav, ki predstavljajo 38 % svetovnega BDP. Poleg tega v okviru strategije Global Gateway po vsem svetu mobiliziramo naložbene svežnje na ključnih področjih, ki povezujejo gospodarske interese Evrope z interesi njenih partnerskih držav.

Zaključek pogajanj o **sporazumu med EU in Mercosurjem** ter posodobitev **globalnega sporazuma med EU in Mehiko** kažeta, kako gre lahko vzajemno koristna trgovina z roko v roki z ustvarjanjem enakih konkurenčnih pogojev in vzajemnosti ter povečevanjem gospodarske varnosti. Na primer, ob upoštevanju izhodiščnega zneska 84 milijard EUR letnega izvoza iz EU bo odprava visokih tarif Mercosurja izvoznikom EU omogočila, da na leto prihranijo več kot 4 milijarde EUR carinskih dajatev ⁽¹⁵⁾, s čimer bodo lahko dobili prednost prvega na trgu. Dostop do javnih naročil, ekskluziven prednostni dostop do nekaterih kritičnih surovin in zelenih dobrin ter zaščita več kot 350 geografskih označb EU za tradicionalne živilske proizvode predstavljajo velike priložnosti za povečanje trgovine. Hkrati so zagotovljeni zaščitni ukrepi za občutljive sektorje ⁽¹⁶⁾. EU bo še naprej tesno sodelovala s partnerskimi državami in širila obsežno mrežo trgovinskih sporazumov, s čimer odpira dostop do trgov za evropska podjetja in zagotavlja večjo vzajemnost, obenem pa spodbujala odprto, na pravilih temelječo svetovno trgovino, ki jo ureja posodobljena STO.

EU mora še naprej prilagajati svojo ponudbo in iskati nove načine za poglobitev partnerstev in ustvarjanje koristi za naša podjetja, od **sporazumov o digitalni trgovini** (pogajanja o njem potekajo s Korejo, s Singapurjem pa so bila dokončana) in **sporazumov o vzajemnem priznavanju** (vzpostavljeni in v pripravi z več partnerskimi državami, vključno z Avstralijo, Kanado, Japonsko, Novo Zelandijo, Švico in ZDA; z njimi se zmanjšajo stroški postopkov potrditve skladnosti) do **sporazumov o spodbujanju trajnostnih naložb** (prvi sporazum je bil dokončan, drugi so v pripravi). V ta namen se bodo v okviru naših novih **partnerstev za čisto trgovino in naložbe** ciljno usmerjena trgovinska in naložbena pravila, naložbe v okviru strategije Global Gateway in regulativno sodelovanje združili v enotno vsevladno partnerstvo. Ta partnerstva bodo nudila priložnosti za pomoč pri zagotavljanju zanesljive oskrbe s surovinami, čisto energijo, trajnostnimi gorivi za uporabo v prometu in čistimi tehnologijami z vsega sveta, hkrati pa bodo povečala evropske trajnostne naložbe, ki koristijo partnerskim državam, ter prispevala k doseganju svetovnih energetske ciljev, za katere se zavzema predsednica Ursula von der Leyen. V okviru novega **pakta za Sredozemlje** bo ambiciozna pobuda za vsesredozemsko sodelovanje na področju energije in čistih tehnologij spodbudila obsežne javne in zasebne naložbe v energijo iz obnovljivih virov.

Hkrati lahko trgovinski odnosi EU včasih prinesejo tveganja. V vse bolj napetih okoliščinah je mogoče prekomerno odvisnost izkoristiti in celo uporabiti kot orožje. Industrijske politike nekaterih tretjih držav so lahko načrtno usmerjene v ustvarjanje presežnih zmogljivosti in strateških odvisnosti. Zato je treba razumeti tveganja ter v zvezi z njimi ustrezno usmerjeno in sorazmerno ukrepati.

Kjer se evropski trg zanaša le na enega ali peščico dobaviteljev ključnega blaga, storitev ali drugih vložkov, EU potrebuje politike in naložbe za zagotavljanje njene

⁽¹⁵⁾ Povprečna uvozna dajatev 13,5 % v Mercosurju je višja kot v številnih drugih regijah. Na drugi strani pa povprečna tarifa, ki jo EU uporablja za vse uvoženo blago, znaša 1,8 %. Zato so koristi liberalizacije tarif z Mercosurjem za EU velike.

⁽¹⁶⁾ Dodatni zaščitni mehanizmi, kot so zaščitne klavzule, EU omogočajo, da se odzove, če se ugotovi, da uvoz iz Mercosurja (npr. govejega mesa v okviru tarifne kvote) povzroča znatno škodo trgovini EU. Poleg zaščitnih klavzul bo Komisija mobilizirala dodatno podporo z vzpostavitvijo rezerve v vrednosti vsaj 1 milijarde EUR za malo verjetni primer, da bi po izvajanju sporazuma prišlo do motenj na trgu.

gospodarske varnosti, s čimer bi se čim bolj zmanjšal potencial za izkoriščanje odvisnosti kot orožja ali gospodarsko prisilo. V Draghijevem poročilu je prikazano, kako mora Evropa zagotoviti odpornost svojih dobavnih verig (zlasti za kritične surovine) in uvoza bistvenih naprednih čistih oziroma digitalnih tehnologij, kot so polprevodniki. Drug primer je sedanja odvisnost od oskrbe z aktivnimi učinkovinami kritičnih zdravil, ki so bistvena za javno zdravje na splošno in zlasti za nekatere paciente, ali z gnojili, na katerih sloni prehranska varnost.

Evropa mora še naprej izvajati politike za zmanjšanje odvisnosti od posameznih ali močno koncentriranih dobaviteljev v ključnih strateških sektorjih, in sicer z recikliranjem, inovacijami in raziskavami, ciljno usmerjeno finančno podporo za vzpostavitev ali spodbujanje domačih predelovalnih ali proizvodnih zmogljivosti ter ustvarjanjem rezerv in zalog, pa tudi z že omenjenimi dvostranskimi in večstranskimi partnerstvi za diverzifikacijo. Poleg tega bo Komisija glede na rusko izsiljevanje z energijo, povezano z vojno agresijo Rusije, predstavila časovni načrt za zakonite ukrepe v smeri odprave uvoza ruske energije.

EU je v okviru svoje strategije za gospodarsko varnost⁽¹⁷⁾ opredelila štiri področja tveganja in deset kritičnih tehnologij. Na podlagi tekočih poglobljenih ocen tveganja bodo v odziv na ugotovljena tveganja in za povečanje odpornosti sprejeti sorazmerni in ciljno usmerjeni blažilni ukrepi za zaščito, spodbujanje in partnerstva. To vključuje ukrepe, kot so pregled neposrednih tujih naložb, nadzor izvoza in spremljanje izhodnih naložb. Komisija bo s skupino G7 in drugimi podobno mislečimi partnericami razvila standarde gospodarske varnosti za ključne dobavne verige.

Nelojalna konkurenca in zagotavljanje enakih konkurenčnih pogojev

Kadar nelojalna konkurenca ogroža naš enotni trg, bi morali uporabiti tudi razpoložljiva zaščitna orodja, kot so instrumenti trgovinske zaščite, in dosledno izvrševati uredbo o tujih subvencijah. Ustrezna kombinacija teh elementov bo v različnih sektorjih različna. EU si bo še naprej prizadevala tudi za posodobitev pravilnika STO.

Intenzivnejše usklajevanje med državami članicami in različne oblike združevanja povpraševanja ali skupnega nakupa na ravni EU lahko povečajo vzvode za vpliv na tuje dobavitelje. Za konkurenčnost EU je na primer bistveno, da se zagotovi zanesljiva in diverzificirana oskrba s surovinami, saj so te ključni vložki za sektorje energetike, proizvodnje hrane in industrije. Na podlagi izvajanja akta o kritičnih surovinah si je treba prizadevati za politiko, ki združuje spodbujanje domače proizvodnje, ustvarjanje zalog in diverzifikacijo. Komisija bo na podlagi nedavnih izkušenj z mehanizmom AggregateEU vzpostavila **platformo za skupni nakup kritičnih surovin**, da se opredelijo potrebe industrijskih panog EU, združi povpraševanje in uskladijo skupne nabave. Podobno bo cilj **akta o kritičnih zdravilih** okrepiti oskrbo s kritičnimi zdravili in njihovimi sestavinami, odpraviti nedelovanje trga in zmanjšati odvisnost.

EU se mora soočiti z izzivom, ki ga predstavljajo nelojalna konkurenca in presežne zmogljivosti proizvodnje po svetu. Te so pogosto posledica sistematičnih pretiranih državnih naložb in subvencij, koncentriranih vzdolž dobavnih verig v kritičnih in strateških industrijskih panogah. Strukturne netržne presežne zmogljivosti pomenijo agresivne tržne izvozne strategije, ki povečujejo pritisk na evropske proizvajalce pod že tako neenakimi konkurenčnimi pogoji. Zaradi izgube evropskih proizvodnih zmogljivosti ter znanja in izkušenj v kritičnih sektorjih bi lahko EU v ključnih segmentih gospodarstva postala preveč odvisna od uvoza.

⁽¹⁷⁾ Skupno sporočilo o evropski strategiji za gospodarsko varnost (JOIN(2023) 20).

Javni sektor bo imel osrednjo vlogo. V razmerah, ko drugi glavni akterji uvajajo omejitve dostopa do svojih trgov in si prizadevajo povečati proizvodne zmogljivosti na področju kritičnih tehnologij, mora Evropa zaščititi lastne zmogljivosti. Komisija bo predlagala, naj imajo v strateških sektorjih in pri strateških tehnologijah **evropski proizvajalci prednost pri javnih naročilih**. Javna naročila predstavljajo približno 14 % BDP EU⁽¹⁸⁾. Cilj načrtovanega pregleda direktiv o javnem naročanju je okrepiti tehnološko varnost in domače dobavne verige ter poenostaviti in posodobiti pravila, zlasti za zagonska in inovativna podjetja.

Obrambna industrija, varnost in pripravljenost

Obrambna industrija EU je pomembno gonilo konkurenčnosti, vendar ni dovolj obsežna in ne dosega svojega potenciala. Podjetja EU v obrambnem sektorju so sicer konkurenčna na svetovni ravni, vendar jih obremenjujejo kombinacija strukturnih pomanjkljivosti in desetletja nezadostnih naložb. Sektor je razdrobljen, zanj pa so značilni predvsem nacionalni akterji, od katerih mnogi delujejo na razmeroma majhnih domačih trgih, kar zmanjšuje zmogljivost oskrbe. Naložbe v raziskave in razvoj na področju obrambe so znatno nižje kot v ZDA. Zato je EU močno odvisna od dobaviteljev, ki niso iz EU. Obstaja znatno tveganje, da bo EU zaostala pri inovacijah na področju obrambe in razvoju novih naprednih oborožitvenih sistemov, kar bo imelo negativne učinke prelivanja na tehnologije z dvojno rabo. Evropska obrambna industrija mora biti sposobna zagotoviti celoten spekter zmogljivosti in biti gonilna sila inovacij za celotno gospodarstvo.

Okrepiti in podpreti moramo prizadevanja držav članic za večje, boljše, skupne in evropske naložbe⁽¹⁹⁾. Tesnejše usklajevanje je ključno za financiranje, razvoj, proizvodnjo in vzdrževanje vseh potrebnih obrambnih zmogljivosti in infrastrukture (tudi takih z dvojno rabo) v Evropi. Evropa mora znatno povečati raven obrambnega sodelovanja med državami članicami, in sicer z združevanjem povpraševanja z večjo uporabo skupnih javnih naročil na obrambnem področju, spodbujanjem hitre krepitve industrije ter sodelovanjem pri skupnih raziskavah in razvoju, osredotočenih na skupne evropske pobude, združevanjem virov prek obrambnih projektov skupnega evropskega interesa, povezovanjem industrijskih zmogljivosti EU in vzpostavitvijo enotnega trga za obrambo ter izboljšanjem dostopa MSP do financiranja, da bi povečali obseg, zmanjšali neučinkovitost in spodbujali interoperabilnost. Komisija in visoka predstavnica bosta predstavili **belo knjigo o prihodnosti evropske obrambe**, v kateri bosta opredelili ukrepe, ki so potrebni za doseganje teh ciljev.

Evropa se na podlagi izkušenj zaveda dodane vrednosti pripravljenosti. Zdaj so potrebni konkretni ukrepi. EU in države članice morajo sprejeti vsevladni in vsedružbeni pristop za zaščito gospodarstva in državljanov, vključno s celovitim javno-zasebnim sodelovanjem in novim načelom pripravljenosti že v zasnovi. Na primer, v primeru omejenih industrijskih in proizvodnih zmogljivosti je mogoče javno naročanje ali ustvarjanje zalog v krizi pomembnega blaga usklajevati skupaj na ravni EU. Komisija in visoka predstavnica bosta na podlagi poročila Saulija Niinistöja predstavili **strategijo za Unijo pripravljenosti**, v kateri bo opisan skupni pristop k obstoječim in potencialnim grožnjam.

⁽¹⁸⁾ Evropska komisija (2025), Letno poročilo o enotnem trgu in konkurenčnosti.

⁽¹⁹⁾ Skupno sporočilo Nova strategija za evropsko obrambno industrijo: doseganje pripravljenosti EU z odzivno in odporno evropsko obrambno industrijo (JOIN(2024) 10 final).

Vse večje hibridne grožnje zahtevajo tesnejše usklajevanje med javnim in zasebnim sektorjem. Digitalna doba povečuje kibernetске grožnje in kibernetске napade. Celotni gospodarski sektorji in bistvene storitve ⁽²⁰⁾ so odvisni od odpornosti naše digitalne, prometne in vesoljske infrastrukture, energetskih omrežij in tehnološke strojne opreme. Podmorski kabli so v zadnjem času dober primer vse večjih varnostnih tveganj. Evropa mora upoštevati tveganja za varnost kritične infrastrukture, tako digitalne kot fizične, v vseh fazah – od gradnje in izbire tehnologije do delovanja in zmogljivosti za obnovo. Strategija notranje varnosti bo določila celovit odziv EU na varnostne grožnje, tako na spletu kot tudi zunaj njega, ter zagotovila, da bo varnost že v zasnovi vključena v zakonodajo in politike EU.

Spreminjajoče se podnebje in ekstremni vremenski dogodki vse bolj ogrožajo evropsko gospodarsko varnost. EU in države članice morajo zato izboljšati svojo odpornost in pripravljenost, redno posodablјati ocene podnebnih tveganj in povečati odpornost kritične infrastrukture že v zasnovi. Vključevanje odpornosti proti podnebnim spremembam v urbanistično načrtovanje, uvajanje sonaravnih rešitev, razvoj dobropisov za naravo in prilagajanje v kmetijstvu ob hkratnem ohranjanju prehranske varnosti so tudi med možnostmi za zaščito gospodarstva in družbe EU pred najhujšimi naravnimi nesrečami, kot so poplave, suše, požari v naravi in nevihte, ki ogrožajo dobavne verige in proizvodne obrate. V ta namen bo predstavljen **evropski načrt za prilagajanje podnebnim spremembam.**

Na splošno morajo države članice odgovoriti na vse večje pomanjkanje vode z izboljšanjem praks in infrastrukture za gospodarjenje z vodo, povečanjem učinkovite rabe vode in spodbujanjem trajnostne rabe vode. Na ravni EU bo Komisija predstavila **evropsko strategijo za odpornost v zvezi z vodo.**

Tretji steber vodilnih ukrepov

- sklepanje in izvajanje ambicioznih trgovinskih sporazumov ter partnerstev za čisto trgovino in naložbe
- pobuda za vsesredozemsko sodelovanje na področju energije in čistih tehnologij [četrto četrletje 2025]
- platforma za skupni nakup kritičnih surovin [drugo in tretje četrletje 2025]
- revizija direktiv o javnem naročanju [2026]
- bela knjiga o prihodnosti evropske obrambe [prvo četrletje 2025]
- strategija za Unijo pripravljenosti [prvo četrletje 2025]
- strategija notranje varnosti [prvo četrletje 2025]
- akt o kritičnih zdravilih [prvo četrletje 2025]
- evropski načrt za prilagajanje podnebnim spremembam [2026]

⁽²⁰⁾ Glej nedavni evropski akcijski načrt za kibernetско varnost bolnišnic in izvajalcev zdravstvenih dejavnosti (COM(2025) 10 final).

2. Horizontalni vidiki omogočanja konkurenčnosti

2.1 Enostavneje, lažje, hitreje: zagotavljanje zakonodaje EU, ki bo podpirala konkurenčnost

Regulativno breme je postalo ovira za konkurenčnost Evrope. Kljub napredni politiki EU za boljše pravno urejanje je to breme za dve tretjini podjetij ključna ovira za dolgoročne naložbe ⁽²¹⁾. Številni opozarjajo, da je Evropa zaradi zapletenih, raznolikih in dolgotrajnih postopkov za izdajo dovoljenj in upravnih postopkov v primerjavi z drugimi regijami manj privlačna za naložbe. Da bi postala spet konkurenčna, je potrebna še veliko dela za zmanjšanje birokracije. Regulacija mora biti sorazmerna, stabilna, skladna in tehnološko nevtralna.

Vse institucije EU ter nacionalne in lokalne institucije si morajo močno prizadevati za sprejetje enostavnejših pravil in pospešitev upravnih postopkov. Dostop do sredstev ali pridobitev upravnih odločitev morata biti za podjetja in državljane hitrejša in cenejša. Na primer, na podlagi postopkov izdajanja dovoljenj v zvezi z energijo iz obnovljivih virov in akta o neto ničelni industriji se bo z načrtovanim **aktom o pospeševanju razogljičenja industrije** pospešeno izdajanje dovoljenj razširilo na več sektorjev v prehodu (npr. energijsko intenzivnih sektorjev). Postopki za pomembne projekte skupnega evropskega interesa in projekte energetske infrastrukture skupnega interesa bodo enostavnejši in hitrejši. Predlog večletnega finančnega okvira bo priložnost za nadaljnjo poenostavitev dostopa do instrumentov financiranja EU, ki so trenutno razdrobljeni na preveč programov, in njihovo poenostavitev na vseh področjih.

Sprememba se bo začela s Komisijo. Prvi komisar za izvajanje in poenostavitev usklajuje delo Komisije na tem področju in usmerja pregled pravnega reda EU, da bi opredelili načine za poenostavitev, konsolidacijo in kodifikacijo zakonodaje glede na potrebe. Vsi komisarji bodo dvakrat letno organizirali redne dialoge z deležniki o izvajanju, da bi se seznanili s težavami pri izvajanju in pomisleki podjetij ter opredelili priložnosti za poenostavitev in zmanjšanje bremen. Pregledi dejanskega stanja, ki jih službe Komisije izvajajo z deležniki, bodo dodatno prispevali k stresnemu testiranju predpisov EU. Poenostavitev mora temeljiti na razumevanju praktičnega delovanja vrednostnih verig in upoštevati regulativni sistem, ki temelji na zaupanju in spodbudah, ne pa na strogem nadzoru. Komisija bo naslednji mesec predstavila svoj splošni pristop.

Komisija si bo prizadevala za največjo poenostavitev doslej. Cilj je doseči dogovorjene cilje politike na najpreprostejši, najbolj ciljno usmerjen, najučinkovitejši in najmanj obremenjujoč način. Za zagotovitev trajnih in merljivih prizadevanj v prihodnjih letih je Komisija določila ambiciozne količinske cilje za zmanjšanje bremena poročanja: vsaj 25 % za vsa podjetja in vsaj 35 % za MSP. Breme poročanja je del vseh upravnih bremen. Da bi še povečali naše ambicije, bi se torej morala cilja zmanjšanja bremena za 25 % in 35 % v prihodnje nanašati na **stroške vseh upravnih bremen** in ne le na zahteve glede poročanja. To pomeni, da je treba do konca mandata ponavljajoče se stroške zmanjšati za

⁽²¹⁾ EIB, Raziskava EIB o naložbah za leto 2023.

približno 37,5 milijarde EUR ⁽²²⁾. Cilj namenskih ukrepov za MSP bo doseči 35-odstotno zmanjšanje.

Prvi v nizu zbirnih svežnjev za poenostavitev se začne izvajati naslednji mesec. Prvi zbirni sveženj bo med drugim zajemal daljnosežno poenostavitev na področju poročanja o trajnostnem financiranju, potrebne skrbnosti glede trajnostnosti in taksonomije. V skladu s cilji okvira za trajnostno financiranje za mobilizacijo naložb v čisti prehod bo Komisija zagotovila boljšo usklajenost zahtev s potrebami vlagateljev, sorazmerne časovne okvire, finančna merila, ki ne bodo odvracala od naložb v manjša podjetja v prehodu, in obveznosti, ki bodo sorazmerne z obsegom dejavnosti različnih podjetij. Zlasti bo obravnavala kaskadni učinek, da bi preprečili, da bi bila manjša podjetja vzdolž dobavnih verig v praksi izpostavljena pretiranim zahtevam za poročanje, ki jih zakonodajalci nikoli niso načrtovali.

Za zagotovitev sorazmerne ureditve, prilagojene velikosti podjetij, bo kmalu predlagana **nova opredelitev malih podjetij s srednje veliko tržno kapitalizacijo**. Z oblikovanjem te nove kategorije podjetij, ki so večja od MSP, vendar manjša od velikih podjetij, bo za tisoče podjetij v EU veljala prilagojena poenostavitev ureditve, podobno kot velja za MSP. Komisija pripravlja tudi **poenostavitev mehanizma za ogljično prilagoditev na mejah** za manjše udeležence na trgu.

Komisija bo tekom leta in skozi celotni mandat na podlagi dialoga z zainteresiranimi stranmi še naprej pripravljala ukrepe za poenostavitev. **Revizija uredbe REACH** bo zajemala obstoječi pravni red in nove pobude na področju kemikalij ter zagotovila resnično poenostavitev v praksi in hitrejše odločanje o pomembnih nevarnostih, pa tudi trajnostnost, konkurenčnost, zaščito in varnost. Po predlagani prenovi farmacevtskega okvira EU za pospešitev izdajanja dovoljenj in racionalizacijo regulativnih postopkov Komisija pripravlja kratkoročne izvedbene ukrepe za zmanjšanje bremen in poenostavitve na področju **medicinskih pripomočkov**. Poleg tega bo letos predložen obsežen sveženj poenostavitev, da bi kmetom zagotovili konkretno zmanjšanje bremen za kmetije in olajšave.

Novo preverjanje MSP in konkurenčnosti v ocenah učinka bo postalo močnejši filter za nove pobude, pri čemer se bodo ocenjevali tudi pričakovani učinki na razlike v stroških v primerjavi z mednarodnimi konkurenti. Večja pozornost bo po potrebi namenjena oceni stroškov predlaganih delegiranih in izvedbenih aktov.

Digitalizacija bo tesno povezana s poenostavitvijo, da se zmanjša breme poročanja. Podjetja in javne organe je treba bolje spremljati pri izvajanju zakonodaje EU z okrepljeno podporo, razvojem zmogljivosti in tehnično pomočjo. Olajšati je treba uporabo digitalnih orodij in umetne inteligence pri spodbujanju prizadevanj za poenostavitev na vladni ravni s popolno čezmejno interoperabilnostjo med rešitvami organov javnega sektorja, kot so izdajanje elektronskih računov, elektronski podpis, elektronske oddaje ponudb in digitalni potni list izdelka. Kadar je mogoče, je treba poročanje preusmeriti v digitalne oblike, ki temeljijo na standardiziranih podatkih. **Evropska podjetniška denarnica**, ki bo izhajala iz okvira EU e-IDAS, bo temelj enostavnega in digitalnega poslovanja v EU ter bo zagotovila nemoteno okolje, v katerem bodo lahko podjetja komunicirala z vsemi javnimi upravami.

Za zagotovitev enakih konkurenčnih pogojev na enotnem trgu ter boj proti razdrobljenosti in čezmernemu prenašanju zakonodaje si bo Komisija prizadevala za odločen pristop k

⁽²²⁾ Eurostat je na podlagi podatkov, ki so na voljo na ravni EU in nacionalni ravni, ter ob upoštevanju ocene upravnih bremen, ki jo je pripravila Stoiberjeva skupina na visoki ravni, referenčno vrednost skupnih ponavljajočih se (letnih) upravnih stroškov v EU ocenil v višini do 150 milijard EUR.

popolni harmonizaciji in izvrševanju. Poleg prizadevanj za poenostavitev vodenja evidenc v skladu s splošno uredbo o varstvu podatkov bo Komisija nadaljevala delo v zvezi z njenim bolj usklajenim izvajanjem in izvrševanjem.

Vse institucije EU morajo sodelovati, da bi se izognili nepopravljivosti razvoja regulativnih določb. V celotnem zakonodajnem postopku morajo biti zavezane boljšemu pravnemu urejanju v skladu z načeloma subsidiarnosti in sorazmernosti. V sodelovanju z Evropskim parlamentom in Svetom bo pripravljen revidiran medinstitucionalni sporazum, ki bo zagotovil, da se bosta zavezanost poenostavitvi in osredotočenost na izvajanje upoštevali od začetka do konca zakonodajnega postopka.

2.2 Čim boljši izkoristek evropskega enotnega trga

Da bi v svetu velikanov dosegli trg velikosti celine, je enotni trg ključnega pomena. Enotni trg je zadnjih 30 let preizkušeno gonilo evropske konkurenčnosti⁽²³⁾. Je domači trg za 23 milijonov podjetij, ki zagotavljajo blago in storitve skoraj 450 milijonom Evropejcev. Podjetjem zagotavlja prost pretok in predvidljive poslovne pogoje, podprte z jamstvi za spoštovanje vladavine prava. Potrošnikom pa omogoča široko izbiro in visoko zaščito. Vendar enotni trg še zdaleč ni dokončan. Kljub stalnim prizadevanjem za odpravo ovir za prosti pretok blaga, storitev, kapitala in ljudi še vedno obstajajo nekatere ovire, pojavljajo pa se tudi nove prepreke in viri razdrobljenosti.

Letno poročilo o enotnem trgu in konkurenčnosti iz leta 2025 kaže stroške neukrepanja: v zadnjih letih je povezovanje trgov izgubilo zagon. Delež BDP EU, ki ga predstavlja trgovina med državami članicami, se je leta 2023 zmanjšal tako za blago (23,8 %) kot tudi za storitve (7,6 %) (24). Čezmejna trgovina s storitvami znotraj enotnega trga dosega manj kot tretjino trgovine z blagom in za razliko od trgovine z blagom ne presega trgovine s storitvami z državami, ki niso članice EU. V poročilu Enrica Lette so bile opredeljene trdovratne ovire in poudarjene koristi pospešitve povezovanja na področju elektronskih komunikacij, energije in finančnih trgov ter vzpostavitev enotnega trga za obrambo.

Odprava preostalih ovir in razširitev enotnega trga bosta pripomogli h konkurenčnosti v vseh njenih razsežnostih z zagotavljanjem večjih trgov, znižanjem cen energije in izboljšanjem dostopa (25). Da bi izboljšali delovanje enotnega trga v vseh panogah, bo horizontalna strategija za enotni trg posodobila okvir upravljanja, odpravljala ovire znotraj EU in preprečevala ustvarjanje novih, spodbujala sodelovanje z državami članicami in predlagala nov pristop k izvajanju. Okrepljena projektna skupina za uveljavljanje pravil enotnega trga bo zagotovila prenos, s katerim se bodo preprečila nepotrebna bremena, ter splošno izvajanje in izvrševanje zakonodaje EU. Uvedeni bodo nadaljnji ukrepi za harmonizacijo za zmanjšanje preostale pravne razdrobljenosti, kar je v interesu poglobitve enotnega trga in poenostavitve. Zgodnja in postopna vključitev držav

(23) Mario Monti (2010), A new strategy for the single market at the service of Europe's economy and society (Nova strategija za enotni trg – v službi evropskega gospodarstva in družbe), poročilo predsednici Evropske komisije, 9. maj 2010.

(24) Evropska komisija (2025), Letno poročilo o enotnem trgu in konkurenčnosti.

(25) MDS ocenjuje, da je mogoče *ad valorem* ekvivalent preostalih ovir, ki omejujejo trgovino znotraj EU, primerjati z davkom v višini približno 45 % za proizvodni sektor oziroma 110 % za storitveni sektor. „Neposredni učinek zmanjšanja ocenjenih sektorskih ovir znotraj EU na raven, ugotovljeno med ameriškimi državami, bi bilo lahko povečanje produktivnosti za 6,7 odstotka.“ MDF, Europe's Declining Productivity Growth: Diagnoses and Remedies (Zmanjševanje rasti produktivnosti v Evropi: vzroki in popravni ukrepi), Regional Economic Outlook, november 2024.

kandidatk v dele enotnega trga bo podjetjem omogočila, da se vključijo v evropske vrednostne verige, kar bo olajšalo proces konvergence ter okrepilo naložbe, trgovino in konkurenčnost.

Posodobljena kohezijska politika je ključna za krepitev rasti, zmanjšanje razlik in spodbujanje konkurenčnosti na enotnem trgu, hkrati pa podpira regije in skupnosti pri njihovem dolgoročnem razvoju in pravičnem prehodu.

Komisija bo izkoristila priložnost za pospešitev in povečanje dostopnosti postopkov določanja standardov, zlasti za MSP in zagonska podjetja. Sedanji evropski standardizacijski sistem ni dovolj odziven na hitrejše inovacijske cikle na področju nastajajočih tehnologij. Sistematično vključevanje v globalne postopke določanja standardov je zelo pomembno, da se dosežejo rezultati, ki so usklajeni z interesi EU, kar bo industriji pomagalo ohraniti konkurenčni položaj na ključnih tehnoloških trgih, kot so telekomunikacije 5G in 6G, umetna inteligenca, tehnologije obnovljivih virov energije, infrastruktura za polnjenje električnih vozil, dostopnost in internet stvari. Poiskati je treba alternativne možnosti, da se podjetjem zagotovi pravna varnost glede skladnosti s pravili EU, kadar harmonizirani standardi ne obstajajo, niso na voljo ali pa je to nujno potrebno.

2.3 Financiranje konkurenčnosti ter unija prihrankov in naložb

EU se pri uresničevanju dogovorjenih ciljev sooča z velikimi potrebami po financiranju. Inovacije, čisti prehod ter digitalno in tehnološko razširjanje v gospodarskih sektorjih pomenijo zelo visoke kapitalske stroške, tudi za potrebno obsežno razširitev skupnih dobrin, kot je infrastruktura, po vsej celini. Države članice so se zavezale, da bodo količinsko opredelile cilje glede energije iz obnovljivih virov, povečale porabo za raziskave in razvoj na 3 % BDP, povečale obrambne izdatke na vsaj 2 % BDP (članice Nata) in nadgradile digitalno infrastrukturo EU. V Draghijevem poročilu so skupne potrebe po dodatnih naložbah v Evropi do leta 2030 ocenjene na 750–800 milijard EUR letno, kar pomeni, da se bo morala skupna stopnja naložb glede na BDP v EU povečati za približno 5 odstotnih točk BDP EU letno, da bi dosegla raven, ki je bila nazadnje zabeležena v 60. in 70. letih prejšnjega stoletja. Zagotavljanje zadostnih javnih in zasebnih naložb je ključnega pomena za spodbujanje rasti produktivnosti in doseganje ciljev EU na področju inovacij, podnebne nevtralnosti in obrambe.

Za taka obsežna prizadevanja bodo morale EU in njene države članice veliko bolje mobilizirati zasebne naložbe, tudi s strani institucionalnih vlagateljev, ter javno financiranje uporabljati bolj osredotočeno in ciljno usmerjeno. Medtem ko mnoga podjetja za uspeh potrebujejo tvegani kapital in kapitalske naložbe, je EU preveč odvisna od bančnega dolžniškega financiranja ⁽²⁶⁾.

Stopnja varčevanja gospodinjstev v EU je bila leta 2022 za 65 % višja kot v ZDA ⁽²⁷⁾. Vendar finančni sektor državljanov EU ne usmerja učinkovito v produktivne naložbe in ne namenja dovolj kapitala inovacijam v gospodarstvu EU. Zato ti nimajo ustreznega donosa na svoje prihranke in vsako leto se 300 milijard EUR prihrankov Evropejcev vložijo na trge zunaj EU.

⁽²⁶⁾ Podjetja v EU so veliko manj odvisna od tržnih virov financiranja, saj manj kot 30 % njihovega financiranja izvira iz lastniškega kapitala in dolga, s katerima se trguje, v primerjavi s skoraj 70 % za podjetja iz ZDA. Glej MDS (2023), IMF Background Note on CMU for Eurogroup (Informativno gradivo MDS o uniji kapitalskih trgov za Evroskupino), 15. junij 2023.

⁽²⁷⁾ [Jesenska gospodarska napoved 2024: postopno okrevanje v neugodnem okolju](#), november 2024.

EU se mora povezati ter vzpostaviti globlje in bolj likvidne kapitalske trge, kar je nujen korak za mobilizacijo sredstev zasebnega sektorja in njihovo usmerjanje v sektorje rasti, usmerjene v prihodnost. Povečati je treba tudi pripravljenost zasebnih vlagateljev za prevzemanje tveganja, pri čemer je treba kot oporo uporabiti javna sredstva.

Prekiniti je treba z dolgotrajnim oklevanjem, Komisija pa bo leta 2025 predstavila **strategijo za unijo prihrankov in naložb**, ki ji bo sledil sklop posebnih predlogov, da bi državljanom EU omogočili ustvarjanje bogastva in mobilizirali kapital za evropske projekte. Zato je treba spodbujati nizkocenovne varčevalne in naložbene produkte na ravni EU, hkrati pa spodbujati male vlagatelje, da jih uporabljajo. Komisija bo obravnavala tudi potencial zasebnih in poklicnih pokojnin, da bi državljanom EU pomagala pri načrtovanju pokoja in njihove prihranke usmerila v gospodarstvo. Hkrati bo sprejela ukrepe za odpravo ovir za tržno usmerjeno konsolidacijo infrastrukture finančnih trgov.

Komisija bo predstavila tudi ukrepe za spodbujanje trga listinjenja v EU, da bi ustvarili dodatne zmogljivosti financiranja za banke (kar bi zlasti koristilo za kreditiranje podjetij in MSP), ter ukrepe za veliko enotnejši nadzor. Prizadevala si bo za reformo in uskladitev insolvenčnih okvirov na ravni EU, ki so trenutno še vedno zelo razdrobljeni, vključno z razvrščanjem terjatev in sprožilcev insolventnosti ter pravili za finančno zavarovanje in poravnavo. Poleg tega bo tudi odpravila davčne ovire za čezmejne naložbe.

Boljše gospodarsko usklajevanje

Poleg neposrednih javnih naložb bo potrebna javna podpora za zmanjšanje tveganja in sprostitev zasebnih naložb v potrebnem obsegu. Glede na velikost nacionalnih proračunov držav članic (približno 50 % BDP EU) bo sposobnost EU za financiranje strateških javnih naložb, vključno z evropskimi javnimi dobrinami, odvisna od prednostnega razvrščanja in usklajevanja nacionalnih makroekonomskih in fiskalnih politik za doseg tega cilja.

Revidirani okvir ekonomskega upravljanja EU podpira ta cilj s krepitvijo vključevanja vzdržnih fiskalnih politik in politik, ki spodbujajo rast, in sicer z bolj postopnimi prilagoditvenimi potmi, ki v primerjavi s prejšnjim regulativnim okvirom omogočajo več fiskalnega manevrskega prostora za prednostne reforme in naložbe ⁽²⁸⁾. V prvi oceni na podlagi novega okvira je bilo prilagoditveno obdobje za pet držav članic podaljšano s štirih na sedem let na podlagi sklopa reformnih in naložbenih zavez. V prihodnje bi morala biti krepitev vzdržnosti dolga s postopno fiskalno konsolidacijo vse bolj povezana z varovanjem javnih naložb ter zagotavljanjem večje nacionalne odgovornosti in boljšega izvrševanja.

Preusmerjanje proračuna EU

EU je z uredbo o platformi za strateške tehnologije za Evropo (STEP) začela preusmerjati financiranje iz 11 različnih programov financiranja v industrijske projekte na področju treh kritičnih tehnologij: digitalnih tehnologij in globokotehnoloških inovacij, čistih in z viri gospodarnih tehnologij ter biotehnologij. S pomočjo enotnega portala STEP je to nosilec projektov, organom upravljanja in vlagateljem olajšalo in poenostavilo dostop do financiranja EU. Dosedanje izkušnje s platformo STEP dokazujejo dodano vrednost preusmeritve proračunske podpore EU na jasne in skupne prednostne naloge na področju konkurenčnosti.

⁽²⁸⁾ Blog ECB (2024), Mind the gap: Europe's strategic investment needs and how to support them (Vrzel: Potrebe Evrope po strateških naložbah in kako jih podpreti).

Naslednji večletni finančni okvir bo priložnost za nadaljnji razmislek o strukturi in dodeljevanju sredstev EU v podporo prednostnim nalogam na področju konkurenčnosti. Poraba sredstev EU je trenutno razdrobljena na preveliko število programov, pogosto z omejenim usklajenim strateškim usmerjanjem in veliko kompleksnostjo za upravičence. Da bi se osredotočili na konkurenčnost EU, je potreben sklop skupno dogovorjenih prednostnih nalog financiranja v obliki javnih dobrin EU in večdržavnih naložbenih projektov, ki jih je treba opredeliti z okrepljenim mehanizmom za usmerjanje politike (glej oddelek 2.5). V naslednjem večletnem finančnem okviru bi se moral novi **Evropski sklad za konkurenčnost** celostneje odzivati na te potrebe. Sklad bo vzpostavil naložbeno zmogljivost, ki bo podpirala strateške tehnologije in proizvodnjo (od umetne inteligence do vesoljskega sektorja, od čistih tehnologij do biotehnoloških sektorjev itd.), ki so ključne za evropsko konkurenčnost, vključno z raziskavami in inovacijami, ter pomembne projekte skupnega evropskega interesa. Prispeval bo k spodbujanju in zmanjševanju tveganja zasebnih naložb.

Javno financiranje ne zadostuje, v veliki meri je treba izkoristiti tudi zasebni kapital. Treba je v celoti izkoristiti potencial skupine EIB za privabljanje zasebnih naložb in premostitev naložbene vrzeli v Evropi na vseh prednostnih področjih, od razogljčenja do obrambe. Tudi mreža evropskih spodbujevalnih bank in druge mednarodne finančne institucije lahko prispevajo k nadaljnjemu spodbujanju javnih naložb. Finančni instrumenti in proračunska jamstva, ki zmanjšujejo tveganja, so se izkazali za močna orodja s povprečnim multiplikacijskim učinkom, ki je bil doslej večji od 15. Na podlagi uspešnega izvajanja programa InvestEU, pri katerem je bilo mobiliziranih že 218 milijard EUR naložb⁽²⁹⁾, od tega 65 % iz zasebnih virov, bo predlagana širša uporaba shem za zmanjševanje tveganj, ki jih financira EU, da bi podprli naložbe z višjim tveganjem in naložbe v razširitveni fazi v ključnih gospodarskih sektorjih. Dodatno bi bilo treba mobilizirati tudi lastna sredstva skupine EIB. To bi moralo skupaj s sredstvi EU omogočiti večjo uporabo jamstev, posojil, instrumentov mešanega financiranja in drugih vrst finančnih instrumentov (vključno z lastniškim kapitalom) pri vseh prednostnih nalogah politike, ki jih podpira proračun EU. Poleg tega vključuje razširitev področja uporabe obstoječih programov financiranja, začeni z InvestEU, zaradi česar bodo pooblastila skupine EIB in drugih partnerjev širša, enostavnejša, hitrejša in prožnejša. Odprta arhitektura takih orodij je priložnost za okrepitev sodelovanja in sinergij z nacionalnimi spodbujevalnimi bankami in med njimi.

2.4 Spodbujanje spretnosti in kakovostnih delovnih mest ob hkratnem zagotavljanju socialne pravičnosti

Temelj konkurenčnosti Evrope so njeni prebivalci. V EU živijo nekateri najboljši znanstveniki in raziskovalci na svetu, ima pa tudi živahen ustvarjalni in kulturni sektor. Ima veliko usposobljenih delavcev, močne sisteme izobraževanja in usposabljanja, vključujoče trge dela, zakone o nediskriminaciji in trdno socialno državo. Vendar se evropski trg dela korenito preoblikuje. Čeprav se je zaposlenost v EU v letu 2023 povečala na 216,5 milijona ljudi, s čimer se je stopnja zaposlenosti povečala na rekordnih 75,3 %, stopnja brezposelnosti pa na zgodovinsko nizko raven (6,1 %), še vedno obstajajo vrzeli v

⁽²⁹⁾ Program InvestEU zagotavlja široko zastavljeno naložbeno podporo prek štirih sklopov: trajnostne infrastrukture, raziskav, inovacij in digitalizacije, MSP, socialnih naložb in spretnosti.

spretnostih in pomanjkanje delovne sile. Na primer, skoraj štiri od petih malih in srednjih podjetij v EU poročajo o težavah pri iskanju delavcev z ustreznimi spretnostmi ⁽³⁰⁾.

Učinkovite socialne politike, ki temeljijo na evropskem stebru socialnih pravic, so osrednjega pomena za oblikovanje konkurenčne Evrope. Bolj konkurenčno gospodarstvo z visoko produktivnostjo bo zagotovilo, da bo naš socialni model dolgoročno finančno vzdržen in da bo državljanom na voljo jasna pot do gospodarskega uspeha. Vsi Evropejci morajo biti sposobni prispevati k izboljšanju konkurenčnosti in imeti koristi od njega.

Za zagotovitev dobrega ujemanja med spretnostmi in povpraševanjem na trgu dela, bo Komisija predstavila pobudo za vzpostavitev unije spretnosti, ki bo osredotočena na naložbe, izobraževanje odraslih in vseživljenjsko učenje, ustvarjanje spretnosti, ki bodo kos izzivom prihodnosti, ohranjanje spretnosti, pravično mobilnost, privabljanje in vključevanje kvalificirane delovne sile iz tretjih držav ter priznavanje različnih vrst usposabljanja, da bi ljudem omogočili delo po vsej Uniji. Izpopolnjevanje in prekvalifikacija obstoječe evropske delovne sile sta bistvena za prehajanje med delovnimi mesti in poklici. Unija spretnosti bo vključevala strateški načrt za izobraževanje na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike, akcijski načrt za osnovne spretnosti s poudarkom na šolskem izobraževanju ter evropsko strategijo za poklicno izobraževanje in usposabljanje, okrepila pa bo tudi zaveznitva evropskih univerz. Prav tako je za ustreznost spretnosti in poklicev za potrebe trga dela potreben močan dialog s socialnimi partnerji, ki bo olajšal priznavanje in potrjevanje spretnosti ter pridobivanje dokazov o sedanjih in prihodnjih trendih na področju spretnosti in trga dela. Delo na tem področju bo vključevalo pobudo za prenosljivost spretnosti, katere cilj bo olajšati priznavanje pridobljenih spretnosti v primeru mobilnosti. Poleg tega mora biti Evropa tudi dostopnejša in privlačnejša destinacija za usposobljene strokovnjake iz tretjih držav, za katere tekmuje z drugimi jurisdikcijami, in sicer na podlagi obstoječih partnerstev za privabljanje talentov s partnerskimi državami in prihodnjega nabora talentov EU.

Treba je tudi povečati udeležbo na trgu dela, saj se delež delovno sposobnega prebivalstva v Evropi zmanjšuje ⁽³¹⁾. Pri dostopu žensk, mladih in starejših, ki želijo ostati aktivni, je veliko ovir. Dostop do trga dela je težaven tudi za nizko usposobljene delavce, invalide in druge premalo zastopane skupine. Povečanje udeležbe na trgu dela in produktivnosti je v veliki meri odvisno od poštenih delovnih pogojev, dostojnih plač, usklajevanja poklicnega in zasebnega življenja ter dostopa do cenovno ugodnega in kakovostnega otroškega varstva in dolgotrajne oskrbe. Za obravnavo teh in drugih dejavnikov, ki vplivajo na udeležbo na trgu dela, bo Komisija sodelovala s socialnimi partnerji, da bi predstavila načrt za kakovostna delovna mesta. Komisija bo poleg tega predložila načrt za cenovno dostopna stanovanja.

Nazadnje, svet dela se spreminja in z razvojem novih hitro rastočih gospodarskih sektorjev potrebujejo delavci možnosti, da se prilagodijo, da bi obdržali oziroma našli zaposlitev, hkrati pa morajo pri prehajanju med njimi imeti varnostno mrežo. V okviru evropskega semestra bo močan poudarek na spodbujanju držav članic k posodobitvi sistemov socialne zaščite, da bi vsem delavcem zagotovili dostop do ustrezne, učinkovite in uspešne zaščite. Pokojninske reforme bi bilo treba povezati s pobudami, ki spodbujajo

⁽³⁰⁾ Evrobarometer, Evropsko leto spretnosti (2023) – pomanjkanje spretnosti ter strategije zaposlovanja in zadrževanja v malih in srednjih podjetjih.

⁽³¹⁾ Glej Sporočilo Evropske komisije Demografske spremembe v Evropi: nabor orodij za ukrepanje (COM(2023) 577 final).

daljšo udeležbo na trgu dela, podpirajo aktivno in zdravo staranje ter ustvarjajo bolj vključujoče trge dela.

2.5 Združevanje moči za čim večji učinek: orodje za usklajevanje konkurenčnosti

EU ne bo dosegla svojih ciljev, če ne bo mogoče učinkoviteje usklajevati nacionalnih politik in politik EU. Evropa ne dosega tega, kar bi lahko dosegla s skupnim ukrepanjem, saj so njene industrijske in raziskovalne politike razdrobljene med EU in državami članicami ter med več neusklajenimi cilji. Na enotnem trgu vsaka država članica izvaja lastne industrijske in podporne politike za spodbujanje nacionalne konkurenčnosti, pri tem pa ne upošteva, kaj se dogaja v drugih državah članicah ali celo deluje v njihovo škodo. To zmanjšuje učinkovitost teh politik in virov ter omejuje splošne koristi z vidika EU kot celote ⁽³²⁾.

Komisija bo predlagala novo orodje za usklajevanje konkurenčnosti, da bi si skupaj z državami članicami prizadevala za uresničitev skupnih prednostnih nalog na področju konkurenčnosti za izbrana ključna področja in projekte, ki naj bi bili strateškega pomena in v skupnem evropskem interesu. Z evropskim semestrom in instrumentom NextGenerationEU je bila uvedena uspešna logika združevanja reform in naložb za izvajanje prednostnih nalog EU na nacionalni ravni. Ta pristop bi bilo treba dopolniti z usklajenimi čezmejnimi ukrepi in ukrepi na ravni EU.

Namen orodja za usklajevanje konkurenčnosti bo uskladiti industrijske in raziskovalne politike ter naložbe na ravni EU in nacionalni ravni. Prispevalo bo k novim pomembnim pobudam in/ali čezmejnemu projektom z evropsko dodano vrednostjo za strukturno gospodarsko preobrazbo, produktivnost, dolgoročno rast in kakovostna delovna mesta, koristilo pa bo tudi enotnemu trgu. V tesnem sodelovanju z državami članicami in drugimi ključnimi deležniki bodo opredeljeni ukrepi v zvezi s skupnimi prednostnimi nalogami na področju konkurenčnosti v posameznih sektorjih, potrebne omogočitvene reforme in naložbe ter konkretni projekti, ki zahtevajo čezmejno usklajevanje. Orodje za usklajevanje bo delovalo v povezavi s poenostavljenim evropskim semestrom, osredotočenim na reforme in naložbe za konkurenčnost na nacionalni ravni. Oba bosta del skladnega in vitkega usmerjevalnega mehanizma, ki bo podlaga za informirane odločitve o naložbah in reformah na ravni EU in nacionalni ravni. Ta novi usmerjevalni mehanizem bo prednostne naloge EU povezal s proračunom EU, saj je treba za uresničitev naložbene unije porabo Unije ter javno in zasebno porabo uskladiti s prednostnimi nalogami EU na področju konkurenčnosti.

V začetni fazi bo Komisija kot pilotni primer predlagala usklajevanje politik EU in držav članic na nekaj izbranih področjih z jasno dodano vrednostjo za konkurenčnost EU. Ta področja bi lahko bila energetska in prometna infrastruktura (npr. električna omrežja in shranjevanje električne energije ter trajnostna goriva in polnjenje), digitalna infrastruktura in primeri vertikalne uporabe umetne inteligence, biotehnologija ter druge ključne proizvodne zmogljivosti (npr. za kritična zdravila).

Glede na velike potrebe po naložbah bo moralo javno financiranje za izvajanje takih pilotnih projektov spodbuditi največje možne zasebne naložbe. Komisija bo v tesnem sodelovanju z državami članicami spremljala napredek pri učinkovitem usklajevanju. Na

⁽³²⁾ Delovni dokument MDS 24/249, Industrial Policy in Europe: A Single Market Perspective (Industrijska politika v Evropi: vidik enotnega trga), Andrew Hodge, Roberto Piazza, Fuad Hasanov, Xun Li, Maryam Vaziri, Atticus Weller, Yu Ching Wong, december 2024.

podlagi teh izkušenj bo Komisija skupaj z državami članicami razvila usmerjevalni mehanizem za naložbe. Komisija predvideva sodelovanje pri metodologiji za določitev in opredelitev drugih strateških infrastrukturnih omrežij, sektorjev in dejavnosti, primernih za naložbe in usklajevanje politik v okviru orodja za usklajevanje konkurenčnosti, ob upoštevanju njihovega potenciala za inovacije, razogljičenje in gospodarsko varnost ⁽³³⁾.

V sedanjem večletnem finančnem okviru bi lahko finančne spodbude za izvajanje usklajenih naložb temeljile na uspešnih izkušnjah s platformo STEP, v okviru katere je bilo iz skladov kohezijske politike držav članic in regij v podporo strateškim ciljem že preusmerjenih več kot 6 milijard EUR, v petih programih, ki jih neposredno upravlja Komisija, pa 8,7 milijarde EUR. Poleg nadaljnjega reprogramiranja skladov kohezijske politike bi lahko finančne spodbude za izvajanje akcijskih načrtov na podlagi okrepljenega jamstva InvestEU zagotovili skupina EIB, nacionalne spodbujevalne banke in drugi izvajalski partnerji. To bi vključevalo reprogramiranje sredstev držav članic v okviru instrumenta NextGenerationEU v njihove nacionalne oddelke v okviru InvestEU in ciljno usmerjene spremembe pravil InvestEU za povečanje njegove sposobnosti prevzemanja tveganj.

V naslednjem večletnem finančnem okviru bo izvajanje orodja za usklajevanje konkurenčnosti podpiral nov sklad za konkurenčnost. Sklad bo odpravil težavo porazdeljenosti naše porabe na preveč prekrivajočih se programov, od katerih številni financirajo iste stvari, vendar z različnimi zahtevami in težavami pri učinkovitem združevanju financiranja. Sklad bo lahko s svojo celovito strukturo spremljal evropske projekte skozi celotno naložbeno pot, od raziskav prek razširitvene faze in industrijskega uvajanja do proizvodnje. Lahko bo prožno mobiliziral vsa naša finančna orodja: nepovratna sredstva, posojila, lastniški kapital in javna naročila. Poleg tega bi lahko financiranje, povezano s prihodnjimi nacionalnimi načrti, ki združujejo ključne reforme in naložbe, zagotovilo finančne spodbude in podporo za ukrepe, opredeljene z orodjem za usklajevanje, da se zagotovi skladnost in čim bolj povečajo zmogljivosti.

Vodilni ukrepi za omogočanje

zbirna poenostavitev in opredelitev malih podjetij s srednje veliko tržno kapitalizacijo [26. 2. 2025]

- evropska podjetniška denarnica [2025]
- strategija za enotni trg [drugo četrtoletje 2025]
- revizija uredbe o standardizaciji [2026]

⁽³³⁾ Draghijevo poročilo (na 41. strani) navaja uporabno – čeprav nujno shematično in neizčrpno – izhodišče, pri čemer razlikuje štiri različne široke primere, za katere bi se zadevna orodja politik razlikovala: (i) panoge, v katerih Evropo njen stroškovno neugoden položaj ovira pri tem, da bi bila resen konkurent, pri čemer je za omejitev odvisnosti ključna diverzifikacija; (ii) panoge, pri katerih je interes EU osredotočen na lokacijo proizvodnje (in s tem povezano zaposlovanje) v Evropi, ne pa na izvor tehnologij; (iii) panoge, v katerih morajo evropska podjetja ohraniti ustrezno znanje in izkušnje ter proizvodne zmogljivosti, kar omogoča povečanje proizvodnje v primeru geopolitičnih napetosti, ter (iv) „mlade industrijske panoge“, v katerih ima EU inovativno prednost in velik potencial za prihodnji rast.

- unija prihrankov in naložb [prvo četrletje 2025]
- naslednji VFO, vključno s skladom za konkurenčnost in orodjem za usklajevanje konkurenčnosti [2025]
- unija spretnosti [prvo četrletje 2025]
- načrt za kakovostna delovna mesta [četrto četrletje 2025]
- pobuda za prenosljivost spretnosti [2026]

3. Sklep

V naslednjih letih mora biti obnova konkurenčne moči Evrope glavna prioriteta.

Evropa ima vse, kar je potrebno, da bi bila konkurenčna v svetovnem gospodarstvu prihodnosti, vendar mora premakniti v višjo prestavo. Izkoristiti mora svoje prednosti in hitro utreti svojo pot k rasti produktivnosti, ki bo temeljila na inovacijah, v smeri podnebno nevtralne prihodnosti. Kompas za konkurenčnost kaže na EU, kjer lahko inovatorji hitro dajo izdelke na trg, podjetja pa lahko enostavno dostopajo do financiranja zaradi povezanega in učinkovitega trga zasebnega kapitala na ravni EU. Kjer lahko novoustanovljeno podjetje svoje dejavnosti – blago ali storitve – izvaja in širi kjer koli na enotnem trgu. Kjer je dobršen delež najpomembnejših svetovnih akterjev v globokotehnoloških sektorjih evropski, proizvodni sektorji in kmetje pa uspešno združujejo konkurenčnost s prehodom na nizkoogljično in trajnostno proizvodnjo. Kjer lahko delavci uspevajo na kakovostnih delovnih mestih in se lahko zanesejo na trajno socialno zaščito in varnostne mreže. Kjer lahko vsi odjemalci dostopajo do cenovno ugodne čiste energije in izdelkov, kadar in kjer koli jih potrebujejo, zahvaljujoč enemu od največjih celinskih trgov in omrežni infrastrukturi na svetu. Kjer EU in države članice uporabljajo svoj skupni vpliv za skupno ukrepanje in zmanjšanje pretirane odvisnosti.

V kompasu je predlagan nov pristop h konkurenčnosti, ki združuje industrijske politike, naložbe in reforme ter temelji na skupni viziji. Vsak sestavni del krepí ostale.

Reforme za poglobitev enotnega trga so potrebne, da bi industrijske politike in naložbe dosegle svoj polni učinek, da bi se povečala velikost trga, olajšala širitev podjetij in ohranil zdrav konkurenčni pritisk v korist podjetij in delavcev. Ta pristop sloni na obsežnih prizadevanjih za poenostavitev in novem okviru upravljanja za usklajevanje ukrepov na ravni EU in na ravni držav članic.

Za konkurenčnost ni odgovorna samo raven EU. Institucije EU, nacionalne vlade, regionalni organi in tudi podjetja morajo okrepiti prizadevanja, da bi se soočili s tem izzivom, ter si **skupaj prizadevati** in se zavezati sodelovanju na novi ravni. Orodje za usklajevanje konkurenčnosti bo ključno orodje za uresničevanje strateških prednostnih nalog. Komisija bo pri izvajanju te agende sodelovala z deležniki v tesnem in rednem posvetovanju, da bi opredelila prednostna področja in našla rešitve za olajšanje poslovnih pogojev. Socialni dialog bo še naprej temelj.

Kompas bo podlaga za delo Komisije v tem celotnem mandatu. Spodbujanje konkurenčnosti ni hitra rešitev. Nekateri ukrepi kompasa bodo predstavljeni kmalu in lahko hitro prinesejo oprijemljive učinke. Mnogi pa bodo dosegli rezultate v srednjeročnem obdobju in bodo zahtevali stalna prizadevanja. Napredek v zvezi s

kompasom za konkurenčnost se bo vsako leto spremljal in beležil v letnem poročilu o enotnem trgu in konkurenčnosti.

Časa za ukrepanje ni veliko. EU se mora odločiti za enotno ukrepanje za prihodnost, ki jo bo zaznamovala trajnostna blaginja za vse, ali sprejeti razdeljenost in gospodarsko nazadovanje.

Komisija poziva Evropski parlament, Svet, Evropski svet in socialne partnerje, naj potrdijo kompas za konkurenčnost in dejavno prispevajo k uresničevanju pobud, ki jih vsebuje.